

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΚΔ'

ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19

15 ΜΑΪΟΥ 1947

ΑΡΙΘ. 19—20

ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Νομοθετικόν Διάταγμα περί Ίεροκλήρων Κληρικών κλπ.—*Θεμ. Δ. Τσάτσου* Εισηγήσεις επί των άρθρων 1 και 2 του Συντάγματος.—*† Μητροπολίτου Σάμου Βιθυνίου Αι. Ιωάννου* μορφαί της Ανατολικής και της Δυτικής Εκκλησίας: Γ. Τό πνεύμα της βωμαϊκής και της ορθόδοξου θρησκευτικής Τέχνης και το κατόντημα του Προτεσταντισμού.—*Προσφυτέρου Ιωάννου Σπ. Ράμφου* Το αξίωμα του Πρωτοπροσφυτέρου εν τῇ Ἐκκλησίᾳ (τέλος).—*Παρατηρήσεων Στήλη*: Ὁ Σταυρός τῆς Ἐκκλησίας.—Οἱ βοηθοὶ ἱεροκλήρικες.—Ἐμμεσος διαφήμισις.—Τὸ σῶφρονιστικὸν ζήτημα.—Οἱ παράγοντες.—Τὰ ἐν Κύπρῳ.—*Χρονικά.*

ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΝ ΔΙΑΤΑΓΜΑ

ὄπ' ἀριθ. 311.

(Φύλλ. Ἐφημ. Κυβερν. 78 (Τεύχος Α') τῆς 19 Ἀπριλ. 1947)

Περὶ τῶν ἀποσπαιμένων εἰς Βόρειον Ἑλλάδα ὡς ἱεροκλήρικων κληρικών, περὶ τῶν ἐφημερίων τῶν Νεκροταφείων καὶ περὶ τῶν παρεκκλησιῶν.

ΠΑΥΛΟΣ

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Ἐχοντες ὄπ' ὄψει τὸ Ψήφισμα ΚΑ' τῆς 2 Μαρτίου 1946 τῆς Δ' Ἀναθεωρητικῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων «περὶ ἐξουσιοδοτήσεως πρὸς ἔκδοσιν Ψηφισμάτων καὶ Νομοθετικῶν Διαταγμάτων κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν διακοπῶν τῆς Δ' Ἀναθεωρητικῆς Βουλῆς» μετ' ἀποφασίαι τῆς Ἐπιτροπῆς ἐξουσιοδοτήσεως τῆς Βουλῆς, προτάσει τοῦ Ἡμετέρου Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ἀπεφασισάμεν καὶ διατάσσομεν:

Ἄρθρον 1.

1. Εἰς τὸς δυνάμει τοῦ άρθρου 1 τοῦ ἀπὸ 30 Ἀπριλίου 1946 Νομοθ. Δ)τος «περὶ διαθέσεως κληρικῶν θεολόγων πρὸς θεραπείαν τῶν θρησκευτικῶν ἀναγκῶν Βορείου Ἑλλάδος καὶ Ἐπαρχιῶν κλπ.» ἀποσπαιμένους ὡς ἱεροκλήρικας εἰς τὰς Ἱερὰς Μητροπόλεις τῆς Ἐπικρατείας ἀγάμους κληρικοὺς θεολόγους καταβάλλεται ὑπὸ τοῦ Ο.Δ.Ε.Π., ὡς ὀδοπορικὰ ἐξοδα μεταβάσεως εἰς τὰς νέας τῶν θέσεις, ποσὸν ἴσον πρὸς τὰς μηνιαίας ἀποδοχὰς αὐτῶν μὴ ἠδηνέμεναι κατὰ τὸ ἄρθρον 1 παραγρ. 2 τοῦ ὡς ἄνω Νομοθ. Δ)τος.

2. Τὸ αὐτὸ ποσὸν καὶ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ὄργανισμοῦ καταβάλλεται εἰς αὐτοὺς καὶ ὡς ὀδοπορικὰ ἐξοδα ἐπιστροφῆς ἅμα τῇ λήξει τῆς ἀποσπάσεως αὐτῶν.

3. Ἡ παράγραφος 2 τοῦ άρθρου 6 τοῦ Ν. Δ. 1919)42 ἔχει ἐφαρμογὴν καὶ διὰ τούτους ὡς ἀνωτέρω κληρικοὺς μόνον ὡς πρὸς τὰ ὀδοπορικὰ κινήσεως ἐντὸς τῆς περιοχῆς τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, εἰς ἣν ἀποσπώνται.

Ἄρθρον 2.

Μετὰ τὴν ἐν τῷ ἄρθρῳ 1 παράγρ. 1 τοῦ ἀπὸ 30-46 Ν. Διατάγματος «περὶ διαθέσεως κληρικῶν θεολόγων

πρὸς θεραπείαν τῶν θρησκευτικῶν ἀναγκῶν Βορείου Ἑλλάδος καὶ Ἐπαρχιῶν κλπ.» φράσιν «ἀγάμοι κληρικοὶ θεολόγοι» προστίθεται ἡ φράσις «ἢ ἀγάμοι κληρικοὶ τελειόφοιτοί τῆς Θεολογίας».

Ἄρθρον 3.

1. Ἐφημέριοι νεκροταφείων πόντων ἄνω τῶν 100,000 μὴ συμπληρώσαντες τὸ ὑπὸ τοῦ νόμου ὀριζόμενον ὄριον ἡλικίας ἐξόδου, μὴ δύνανται δὲ νὰ ἀντοποκριθοῦν εἰς τὰ καθήκοντά των, δύνανται, εἴτε τῇ αἰτήσει των εἴτε ἐπὶ τῇ προτάσει τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου, μετ' ἀποφασίαι τῆς ὑγειονομικῆς ὑπηρεσίας τοῦ οἰκείου Δήμου καὶ ἔγκρισιν τοῦ Μητροπολίτου, ν' ἀποχωρήσουν ἐκ τῆς ὑπηρεσίας τῶν Νεκροταφείων καὶ τεθοῦν εἰς τὴν διάθεσιν τῆς οἰκείας Μητροπόλεως.

2. Οἱ κατὰ τὴν προηγουμένην παράγραφον ἀποχωροῦντες, λαμβάνουν ἐκ τοῦ οἰκείου Δήμου μέχρι τῆς θανάτου των τὸ σύνολον τῶν ἐκάστοτε μηνιαίων ἀποδοχῶν τῶν ἐν ἐνεργείᾳ ἐφημερίων τῶν Νεκροταφείων τῆς χορηγήσεως ταύτης μὴ μεταβιβαστέας εἰς ἄλλο κληρονόμους των.

Ἄρθρον 4.

Εἰς τὸ ἄρθρον 13 τοῦ Α. Ν. 536)45 «περὶ ρυθμίσεως τῶν ἀποδοχῶν τοῦ ὀρθόδοξου ἐφημεριακοῦ Κλήρου Ἑλλάδος κλπ.» προστίθεται δευτέρα παράγραφος ἔχουσα οὕτω:

«Οἱ ἐφημέριοι τῶν Νεκροταφείων Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς μισθοδοτοῦνται ἐκ τοῦ Ταμείου τῶν οἰκείων Δήμων καὶ ἀφ' ἧς ἰσχύσεν ὁ Α. Ν. 536)45 συμφώνως πρὸς τὴν ἀφορᾶσαν τοὺς Δημοτικούς ὑπαλλήλους μισθολογικὴν κλίμακα».

Ἄρθρον 5.

Εἰς τὸ ἄρθρον 69 τοῦ Α. Ν. 2200)1940 «περὶ ἐνοριακῶν ναῶν καὶ ἐφημερίων» προστίθεται τὸ ἀκόλουθον ἐδάφιον.

«Τὸ ἐν Τρικκάλῳ παρεκκλήσιον τῶν Ἁγίων Ἀναργύρων διοικεῖται καὶ τελεῖ ὑπὸ τὴν διαχειρίσιν τοῦ Φιλοπτώχου Ταμείου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Τρίκκης καὶ Σταγῶν, ἐξαιρουμένου τῶν διατάξεων τοῦ νόμου 2200)1940.»

Ἄρθρον 6.

Ἡ ἰσχὺς τῶν διατάξεων τοῦ παρόντος, πλην τῶν εἰδικῶς ὀριζομένων, ἀρχεῖται ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεώς του ἐν τῇ Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 19 Ἀπριλίου 1947

ΠΑΥΛΟΣ

Β.

Τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον

Ὁ Πρόεδρος

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΜΑΞΙΜΟΣ

Τὰ Μέλη

Κ. ΤΣΑΛΔΑΡΗΣ, Σ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ, Α. ΑΛΕΞΑΝΔΡΗΣ, Π. ΚΑΤΣΙΠΙΑΝΟΣ, Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ, Ν. ΖΕΡΒΑΣ, Α. ΠΑΠΑΔΗΜΟΣ, Δ. ΧΕΛΜΗΣ, Σ. ΓΟΝΑΤΑΣ, Π. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ.

Ἐθεωρήθη καὶ ἐτέθη ἡ Μεγάλη τοῦ Κράτους σφραγίς

Ἐν Ἀθήναις τῇ 19 Ἀπριλίου 1947

Ὁ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Ὑπουργός

Α. ΑΛΕΞΑΝΔΡΗΣ

ΕΙΣΗΓΗΣΙΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΑΡΘΡΩΝ 1 ΚΑΙ 2 ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

Δημοσιεύομεν τὴν ἀξίαν πλείστης προσοχῆς Εἰσηγησὶν τοῦ βουλευτοῦ Ἀθηνῶν *Θεμ. Δ. Τσάτσου* ἐπὶ τῶν δύο πρώτων συνταγματικῶν ἀρθρῶν, ὑποβληθείσων πρὸς τὴν ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ βουλευτοῦ Φθιωτιδοφωκίδος Δ. Χατζίσκου Ἐπιτροπὴν ἐπὶ τῆς ἀναθεωρήσεως τοῦ Συντάγματος τῆς Δ' Ἀναθεωρητικῆς Βουλῆς.

I.

ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Ἡ ἔκθεσις τοῦ ἐκ τῆς πλειοψηφίας εἰσηγητοῦ βουλευτοῦ Εὐβοίας κ. Χρ. Θηβαίου διαλαμβάνει τὰ κείμενα ἐκεῖνα, τὰ ὅποια διαδοχικῶς καθιερώθησαν καὶ ἄτινα συνιστοῦν τοὺς ἀπὸ συνταγματικῆς ἀπόψεως σπουδαιότερους σταθμοὺς τῆς ἱστορίας τὸσον τῆς κατοχυρώσεως τῆς ἐλευθερίας τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως παρ' ἡμῖν, ὅσον καὶ τοῦ καθορισμοῦ τῆς θέσεως τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τῶν ἄλλων ἐκκλησιῶν ἐναντι τῆς πολιτείας¹.

Εἶναι κατὰ συνέπειαν περιττὸν νὰ ἐπαναληφθοῦν ἐνταῦθα εἰσαγωγικῶς τὰ ἐν λόγῳ κείμενα.

Ἐνδείκνυται ὅμως νὰ σημειωθῇ ὅτι ἤδη καὶ εἰς τὴν πρώτην ἀπόπειραν διατυπώσεως νεοελληνικοῦ πολιτεύματος, τὸ σχεδιάσμα τοῦ Ρήγα², διακηρύσσεται ἡ ἐλευθερία τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως καὶ ἡ ἐνώπιον τοῦ νόμου ἰσότης πάντων, ἀσχέτως θρησκευτικῆς πίστεως. Οὕτω εἰς τὸ ἀρθρ. 3 τῆς «διακηρύξεως τῶν δικαιῶν τοῦ ἀνθρώπου», ἡ ὁποία προτάσσεται τοῦ κειμένου τοῦ πολιτεύματος, κατὰ τὸ καταυγάζον τότε τὴν Εὐρώπην γαλλικὸν πρότυπον, ὀρίζεται ὅτι: «Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, Χριστιανοὶ καὶ Τοῦρκοι, κατὰ φυσικὸν λόγον εἶναι ἴσοι».

Εἰς τὸ ἀρθρ. 1 τοῦ κατὰ τὸ αὐτὸ σχεδιάσμα κειμένου τοῦ Συντάγματος ὀρίζεται ὅτι: «Ἡ ἑλληνικὴ Δημοκρατία εἶναι μία, μ' ὅλον ὅπου συμπεριλαμβάνει εἰς τὸν κόλπον τῆς διαφορά ἡ γένη καὶ θρησκείας· δὲν θεωρεῖ τὰς διαφορὰς τῶν λατρειῶν μὲ ἐχθρικὸν μάτι.....».

Ἐν συνεχείᾳ εἰς τὸ ἀρθρ. 2 καθορίζεται ὅτι: «Ὁ ἑλληνικὸς λαὸς, τούτέστιν ὁ εἰς τοῦτο τὸ βασιλεῖον κατοικῶν, χωρὶς ἐξαιρέσεων θρησκείας καὶ γλώσσης διαμοιράζεται εἰς πρώτας συναθροίσεις εἰς τὰς τοπαρχίας, διὰ νὰ βάλῃ εἰς πρᾶξιν τὴν αὐτοκρατορικὴν ἐξουσίαν του.....».

Καὶ τέλος εἰς τὸ ἀρθρ. 122 διαδηλοῦται ὅτι: «Ἡ νομοθετικὴ διαίκησις βεβαίως εἰς ὅλους τοὺς Ἕλληνας, Τοῦρκους, Ἀρμένηδες, τὴν ἰσοτιμίαν, τὴν ἐλευθερίαν, τὴν σιγουρότητα, τὴν ἐξουσίαν τοῦ ὑποστατικοῦ ἐκάστου, τὰ δημόσια χρέη, ὅπου ἤθελε γένουν διὰ τὴν ἐλευ-

θερίαν, τὴν ἐλευθερίαν τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως κ.τ.λ.».

Ἄς σημειωθῇ πρὸς τούτοις ὅτι ἡ διακήρυξις τῆς ἐλευθερίας τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως καὶ ἡ ἐνώπιον τῶν νόμων ἰσότης ἀσχέτως θρησκευτικῆς πίστεως εἰς τὸ Σύνταγμα τοῦ Ρήγα δὲν ἀποτελεῖ ἀπλῶς εἰδίκευσιν τῆς γενικῆς ἀρχῆς τῆς ἐλευθερίας, ἀλλ' εἶναι καὶ συνάρτημα τῆς πολιτικῆς ἐπιδιώξεως τοῦ Ρήγα νὰ συνεχίρῃ ὅλους τοὺς ὑπὸ τὸν σουλτανικὸν ζυγὸν λαοὺς, ἀσχέτως φυλῆς καὶ θρησκείας.

* *

Κατὰ μὲν τὸ ἀρθρ. 1 τοῦ ἀναθεωρηθέντος τῷ 1911 Συντάγματος ἡ μὲν Ἀνατολικὴ Ὀρθόδοξος τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία εἶναι ἡ ἐπικρατούσα, πᾶσα δὲ ἄλλη γνωστὴ θρησκεία εἶναι ἀνεκτὴ καὶ τὰ τῆς λατρείας αὐτῆς τελοῦνται ἀκωλύτως ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν νόμων, ἀπαγορευμένου τοῦ προσηλυτισμοῦ καὶ πάσης ἄλλης ἐπεμβάσεως κατὰ τῆς ἐπικρατουμένης θρησκείας.

Κατὰ δὲ τὸ ἀρθρ. 1 τοῦ Συντάγματος τοῦ 1927 ἡ ἐλευθερία τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως εἶναι ἀπαραβίαστος καὶ τὰ τῆς λατρείας πάσης γνωστῆς θρησκείας τελοῦνται ἐλευθέρως ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν νόμων, ἔφ' ὅσον δὲν ἀντίκεινται εἰς τὴν δημοσίαν τάξιν καὶ τὰ χρηστὰ ἤθη, ὁ προσηλυτισμὸς ἀπαγορεύεται.

Ἐνδιαφέρον εἶναι νὰ διαπιστωθῇ εἰς τί συνίσταται ἡ ἐπελθοῦσα διὰ τοῦ Συντάγματος τοῦ 1927 μεταβολὴ ἐν σχέσει πρὸς ὅ,τι προηγουμένως ἴσχυεν:

1. Πρωτίστως εἰς τὸ Σύνταγμα τοῦ 1927, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ Σύνταγμα τοῦ 1864—1911, διακηρύσσεται ρητῶς ἡ ἐλευθερία τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως. Ἡ διαφορὰ αὕτη εἶναι ἐνδεικτικὴ π. εὐματος περισσότερον φιλελευθέρου, ἀλλὰ δὲν εἶναι οὐσιώδης, δοθέντος ὅτι ἡ ἀρχὴ τῆς ἐλευθερίας τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως, καίτοι μὴ διακηρυσσομένη ρητῶς, διαπνέει τὸ ἀρθρ. 1 τοῦ Συντάγματος τοῦ 1864—1911 καὶ ἐνυπάρχει ἐνεργῶς ἐν αὐτῷ, ὡς ἐκτίθεται κατωτέρω.

2. Ὁ χαρακτηρισμὸς πάσης ἐτέρας, πλὴν τῆς ἐπικρατουμένης, γνωστῆς θρησκείας ὡς ἀνεκτῆς, εἰς τὸ Σύνταγμα τοῦ 1927 ἐξαφανίζεται. Τοῦτο εἶναι βεβαίως ἐνδεικτικὸν πνεύματος περισσότερον φιλελευθέρου. Ἄλλ' ἡ ἀτυχῆς αὕτη διατύπωσις δὲν ἀποδίδει ἐπακριβῶς τὸ ἀληθές τῆς σχετικῆς διατάξεως νόημα καὶ δὲν αἶρει, ἀλλὰ τοῦναντίον ὑποδηλοῖ, τὴν ἰσότητά πάσης θρησκείας ἀπὸ ἀπόψεως ἀποχῆς τῆς πολιτείας ἀπὸ πάσης ἐπεμβάσεως κατ' αὐτῆς. Διὰ τοῦτο ἡ ἐξαφάνισις τοῦ χαρακτηρισμοῦ πάσης γνωστῆς θρησκείας πλὴν τῆς ἐπικρατουμένης ὡς ἀνεκτῆς ἐν οὐδενὶ περιορίζει τὴν ὀφειλομένην πρὸς τὴν Ἀνατολικὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, ἕνεκα τοῦ

1. Βλ. καὶ *II. Πουλτζακ*, σελ. 186 κ. ε.

2. Βλ. *Θ. Βολίδου*, Τὸ πολίτευμα τοῦ Ρήγα, 1924, καὶ ἐπ' αὐτοῦ *Θ. Δ. Τσάτσου*, Παρατηρήσεις περὶ τοῦ πολιτεύματος τοῦ Ρήγα, ἐν *Κ. Ἀμάντου*, Ἀνάκτορα ἔνυγραφα περὶ Ρήγα Βελεστινλή, 1930, σελ. λ' κ. ε.

1. Βλ. τὴν ἀντίθετον ἀποφιν ἐν *Δ. Βεζανή*, Μαθήματα συνταγματικοῦ δικαίου, 1943, σελ. 297 καὶ 297.

χαρακτηρισμοῦ τῆς ὡς ἐπικρατοῦσης, ἰδιαίτεράν προστασίαν.

3. Ἐνῶ κατὰ τὸ Σύνταγμα τοῦ 1864—1911 τῆς λατρείας πάσης γνωστῆς θρησκείας *τελοῦνται ἀκωλύτως*, κατὰ τὸ Σύνταγμα τοῦ 1927 *τελοῦνται ἐλευθέρως*. Ἡ διαφορὰ δὲν εἶναι οὐσιαστικὴ καὶ ἡ σημασία τῆς συνίσταται μόνον εἰς τὸ ὅτι ἀποβαίνει ἐνδεικτικὴ τοῦ ἐπικρατοῦντος εἰς τὸ Σύνταγμα τοῦ 1927 περισσώτερον φιλελευθέρου πνεύματος.

4. Τέλος ἐνῶ κατὰ τὸ Σύνταγμα τοῦ 1864—1911 ἀπαγορεύεται ὁ προσηλυτισμὸς καὶ πᾶσα ἄλλη ἐπέμβασις κατὰ τῆς ἐπικρατοῦσης θρησκείας, κατὰ τὸ Σύνταγμα τοῦ 1927 ὁ προσηλυτισμὸς *ἀπαγορεύεται γενικῶς*. Ἡ διαφορὰ εἶναι ἀπὸ συνταγματικῆς ἀπόψεως οὐσιώδης. Ναι μὲν ὁ Π. Ν. ἀπαγορεύει ἀνέκαθεν τὸν προσηλυτισμὸν γενικῶς. Ἄλλ' ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ Συντάγματος τοῦ 1864—1911 εἶναι δυνατόν νὰ τροποποιηθοῦν αἱ σχετικαὶ διατάξεις τοῦ Π. Ν. Ἀντιθέτως ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ Συντάγματος τοῦ 1927 ἡ κατάργησις τῶν ὡς ἄνω διατάξεων τοῦ Π. Ν. καὶ ἡ ἀντικατάστασις αὐτῶν δι' ἄλλων ἀπαγορευουσῶν μόνον τὸν εἰς βάρος τῆς ἐπικρατοῦσης θρησκείας προσηλυτισμὸν ἀποκλείεται.¹

II.

Ἡ ΠΡΟΤΑΣΣΟΜΕΝΗ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ ΕΠΙΚΛΗΣΙΣ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΑΔΟΣ

1. Ἱστορικά.

Τοῦ κειμένου τοῦ Συντάγματος προτάσσεται ἡ γνωστὴ ἐπίκλησις τῆς Ἁγίας Τριάδος. Τοῦτο ἐγένετο τὸ πρῶτον εἰς τὸ Προσωρινὸν Πολίτευμα τῆς Ἐπιδαύρου (1822) καὶ τὸ παράδειγμα τοῦ Προσωρινοῦ Πολιτεύματος ἠκολούθησαν καὶ τὸ Σύνταγμα τοῦ Ἄστρους (1823), τὸ Σύνταγμα τῆς Τροιζήνος (1827) καὶ τὸ Πολιτικὸν Σύνταγμα τοῦ Ἄργους (1831).

Κατὰ τὸ προοίμιον τοῦτο προετάχθη τοῦ Συντάγματος τοῦ 1844, διτηρήθη εἰς τὸ Σύνταγμα τοῦ 1864 καὶ δὲν ἐγένετο οὐδεμίαν σκέψιν περὶ διαγραφῆς αὐτοῦ κατὰ τὴν ἀναθεώρησιν τοῦ 1911. Ἡ μόνη καὶ ἀσήμαντος ἐν προκειμένῳ διαφορὰ μεταξὺ τῶν ἐπαναστατικῶν πολιτευμάτων καὶ τῶν μετέπειτα Συνταγμάτων εἶναι ὅτι εἰς τὰ πρῶτα χρησιμοποιεῖται ἡ διατύπωσις: «ἐν ὀνόματι τῆς Ἁγίας καὶ ἀδιαιρέτου Τριάδος», ἐνῶ εἰς τὰ μετέπειτα χρησιμοποιεῖται ἡ ἔκφρασις: «ἐν ὀνόματι τῆς Ἁγίας καὶ ὁμοουσίου καὶ ἀδιαιρέτου Τριάδος». Παρελείφθη μόνον εἰς τὰ Συντάγματα τοῦ 1925, τοῦ 1926 καὶ τοῦ 1927.

Ἡ πρόταξις τῆς ἐπικλήσεως ταύτης εἰς τὸ Προσωρινὸν Πολίτευμα τῆς Ἐπιδαύρου ἐγένε-

1. Περὶ τῆς ἰσχύος τῶν διατάξεων τοῦ Π. Ν. περὶ προσηλυτισμοῦ καὶ μετὰ τὰ Συντάγματα τοῦ 1844 καὶ 1864) 1911 βλ. Α. Π. 202) 1911 βλ. Α. Π. 202) 1903, 439) 30 καὶ 586) 431.

2. Βλ. κατωτέρω ἐν κεφ. IV. 2. σελ. 31 κ. ἐ. τοῦ παρόντος.

το, ὅπως ἀναφέρει ὁ Κοραΐς, «κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν Χριστιανῶν ἡγεμόνων τῆς Εὐρώπης, τῶν ὁποίων αἱ συνθήκαι ἀρχίζουσιν ἀπὸ τὸ *Au nom de la très-Sainte et indivisible Trinité*»¹.

2. Συγκριτικά.

Εἶναι γνωστὸν ὅτι τῆς Διακηρύξεως τῆς Ἀνεξαρτησίας τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Β. Ἀμερικῆς τῆς 4 Ἰουλίου 1776 προτάσσεται ἡ ἐπίκλησις «τοῦ Ὑπερτάτου Κριτοῦ τοῦ Σύμπαντος ὡς μάρτυρος τῆς εὐθύτητος τῶν προθέσεών του», δηλαδή τοῦ ἀμερικανικοῦ λαοῦ, ὅστις «καὶ θέτει τὸν ἑαυτόν του με ἐμπιστοσύνην ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς θείας Προνοίας».

Καὶ εἰς ὅλα τὰ Συντάγματα τῶν καθ' ἕκαστον πολιτειῶν, προτάσσεται ἡ τοιαύτη ἐπίκλησις ἢ ἐκφράζεται ἡ εὐγνωμοσύνη τοῦ λαοῦ πρὸς τὴν θεῖαν Πρόνοιαν. Χαρακτηριστικὸν εἶναι τὸ προοίμιον τοῦ Συντάγματος τῆς πολιτείας τῆς Καλλιφορνίας (1879), ὅπερ ἔχει οὕτω: «Ἡμεῖς, ὁ λαὸς τῆς Καλλιφορνίας, εὐγνώμονες διὰ τὴν ἐλευθερίαν μας πρὸς τὸν Θεόν, τὸν Θεὸν τὸν Παντοδύναμον, θέλομεν ν' ἀσφαλίσωμεν δι' αὐτοῦ τὰ εὐεργετήματά της».

Ἄλλὰ καὶ τὸ Σύνταγμα τῆς Πολωνικῆς Δημοκρατίας τοῦ 1921 ἀρχεται διὰ τῆς φράσεως: «Ἐν ὀνόματι τοῦ Παντοδυνάμου Θεοῦ».

3. *Διατὶ ἐνδείκνυται ἡ διατήρησις τῆς ἐπικλήσεως.*

Ὑπεστηρίχθη ὅτι ἡ χρησιμοποίησις τοιαύτης ἐπικλήσεως εἰς κείμενον πολιτεύματος ἀποτελεῖ σῆμα ἀπαράδεκτον ἀναχρονισμῶν.

Καθ' ἡμῶς ἀντιθέτως τοῦτο δὲν ἀποτελεῖ ἀναχρονισμὸν.

Ἀναχρονισμὸς ὑπάρχει τότε μόνον, ὅταν ἡ πολιτεία θεσπίσῃ ἢ θέτῃ ἐν ἐνεργείᾳ καὶ πάλιν τύπους ἢ θεσμοὺς ἐπὶ μακρὸν καταργηθέντας ἢ ἀτονήσαντας, χωρὶς καμμίαν πρὸς τοῦτο χρείαν.

Ἄλλ' ἡ διατήρησις τύπου ἢ θεσμοῦ ἐπὶ μακρὸν ἐφαρμοζομένου καὶ ἀνταποκρινομένου πρὸς τὰ ἠθικὰ λαοῦ τινος συναισθήματα δὲν ἀποτελεῖ ἀναχρονισμὸν, ἀλλὰ τὸναντίον ἀπόδειξιν ὅτι ὁ λαὸς οὗτος ἔχει βαθεῖαν τὴν συνείδησιν τῆς ἱστορικῆς ἐνότητος τοῦ ἠθικοῦ του κόσμου.

Ἡ ἐπίκλησις αὕτη τῆς Ἁγίας Τριάδος ἐν ἀρχῇ τοῦ πολιτεύματος ἡμῶν ἀποτελεῖ τὴν συνέχειαν μιᾶς ἐκδηλώσεως γενομένης ὅταν ἡγωνίζετο τὸ ἔθνος ἡμῶν τὸν ὑπὲρ πάντων ἀγῶνα κατὰ τοῦ ὀθωμανικοῦ ζυγοῦ, ἀντλοῦν πολλὰς ὑστάτην ἐλπίδα καὶ προσδοκίαν ἀπὸ τὴν πεποίθησιν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν θεῖαν συμπαράστασιν. Καὶ προσέτι ἀποτελεῖ τὴν καὶ αὐθις διακήρυξιν τῆς πίστεως τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ὅτι ἐκπηγάζουσιν αἱ ἠθικαὶ του ἐπιδιώξεις καὶ δικαιολογοῦνται ἀπὸ τὴν χριστιανικὴν διδασκαλίαν, εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῆς ὁποίας τόσα συνεισέφερον ὁ ἑλληνισμὸς. Ἡ εὐρεῖα κοινωνικὴ ἀντί-

1. Βλ. Ἄδ. Κοραΐ, Σημειώσεις εἰς τὸ προσωρινὸν πολίτευμα τῆς Ἑλλάδος τοῦ 1822 ἔτους. ἐκδ. ©. Βελίδου, 1933, σελ. 1.

ληψις τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἔχει ἐν πολλοῖς χριστιανικὸν χαρακτήρα. Ἀλλὰ καὶ εἰς ὀλόκληρον τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην ὁ σοσιαλισμὸς ὑφίσταται ἀπὸ τινος τὴν οὐσιώδη ἐπιρροὴν τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας καὶ ὁ χριστιανικὸς σοσιαλισμὸς ἐμφανίζεται παντοῦ ἰσχυρότατος. Διατί θὰ ἐκρίνετο παρ' ἡμῖν ὡς καθυστέρησις ἢ ἐκδήλωσις χριστιανικῆς πίστεως; Πολλοί, παρὰ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς «μοντέρνους» διανοούμενους εἰς τὸν τόπον μας, λησιμονοῦν ὅτι καθυστεροῦν ἀκόμη πολὺ ἐναντι τῆς κοινωνικότητος τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας.

Ὅλοι ἐξ ἄλλου ἐνθυμούμεθα πόσον βαθεῖα ὑπῆρξεν ἡ πίστις τοῦ στρατοῦ μας, ὅταν ἐμάχετο ἐπὶ τῶν ἀποκρήμνων ὁρέων τῆς Β. Ἡπείρου κατὰ τῶν λεγεῶνων τῆς ἰταλικῆς αὐτοκρατορίας, ὅτι ἐπαγορεύει εὐλογοῦσα καὶ προστατεύουσα τοὺς Ἕλληνας στρατιώτας ἢ κατὰ παράδοσιν ἀλησμόνητον ὑπέρμαχος στρατηγός, ἡ Παναγία. Εἶναι λοιπὸν δυνατόν νὰ δεχθῶμεν ὅτι ἡ ἐπικλήσις τῆς Ἁγίας Τριάδος ἐν ἀρχῇ τοῦ πολιτεύματος ἀποτελεῖ ἀναχρονισμόν, ὅταν ὁ πρόσφατος ἀγὼν, τὸν ὁποῖον διεξήγαγε τὸ Ἕθνος, περιβληθὲν καὶ πάλιν δόξαν ἐν οὐδενὶ τῆς ἀρχαίας ὑστεροῦσαν, καταυγάζεται ἀπὸ τὸ φῶς τῆς Χριστιανικῆς πίστεως;

Ὁ συντάκτης τῆς παρούσης εἰσηγήσεως γνωρίζει καλῶς ὅτι πολλοὶ διατηροῦν ἀκερασίαν τὴν ἐσωτερικὴν αὐτῶν πίστιν, ἀλλὰ διστάζουν νὰ τὴν ἐκδηλώσουν, διότι πτοοῦνται ἀπὸ τὴν σοβαροφάνειαν τῶν ἐπιστημονικῶν ἐκείνων θεωριῶν, αἱ ὁποῖαι δέχονται ὅτι δεσπόζεται ἡ ἐξέλιξις τοῦ κόσμου ἀπὸ τοὺς νόμους τῆς ὕλης. Καὶ ὅτι παρῆλθε πλέον ἡ ἐποχὴ τῆς ἀκμῆς τῶν θρησκειῶν. Ἀλλὰ κατὰ τοῦ δισταγμοῦ τούτου, τοῦ ἐστερημένου γενναιότητος, ἐξεγείρεται ἡ συνείδησις τοῦ. Οἱ νόμοι τῆς ὕλης ὡς τοιοῦτοι, νόμοι διαπιστωτικοί, οὐδέποτε εἶναι δυνατόν νὰ θεμελιώσουν κόσμον ἠθικὸν καὶ ἀφελῶς ὀλιγαρχικῆς εἶναι ἡ σοφία τοῦ εἰς τὴν μελέτην τοιοῦτων νόμων περιοριζομένου.

Τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος, σήμερον μάλιστα, ποῦ καλούμεθα νὰ διεξαγάγωμεν τὸν ὑπέρτατον καὶ πρὸ παντὸς ἠθικὸν ἀγῶνα κατὰ τῶν δυνάμεων τῆς ὕλικῆς βίας, δὲν εἶναι ἀνεκτὸν νὰ καταληφθῇ ἀπὸ δισταγμούς, δὲν συγχωρεῖται νὰ ὑφίσταται καταπτώσιν. Ὅφειλε νὰ διατηρήσῃ τὸ θάρρος νὰ διακηρύττῃ τὴν ἠθικὴν αὐτοῦ πίστιν μετὰ τῆς ἐμπρεπούσης ἐπισημότητος καὶ ὑπερηφάνειας, διότι ἐὰν ἀπολέσῃ τὴν δύναμιν ταύτην, πῶς θὰ διατηρήσῃ τὴν ἰκανότητα νὰ ἐφαρμόζῃ πίστιν ἀποσιωπούμενην καὶ ποῦ θ' ἀνεύρῃ τὴν δύναμιν ν' ἀντιτίθεται εἰς τὰ παρεκτόμενα τοῦ ὕλισμοῦ πολιτικὰ διδάγματα;

Δοθέντος ἄλωστε ὅτι τὸ ἔργον ἡμῶν συνίσταται εἰς τὴν ἀναθεώρησιν τοῦ Συντάγματος τοῦ 1864) 1911 καὶ οὐχὶ τὴν σύνταξιν νέου πολιτεύματος, δεόν νὰ ληφθῇ ὅπως ἰδιαιτέρως ὑπ' ἔμφιν ὅτι πρὸ ἡμῶν δὲν τίθεται τὸ πρόβλημα τῆς καθιερώσεως

Αἱ Ἰδιαζούσαι Μορφαὶ

ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛ. ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΤΟ ΒΑΘΥΤΕΡΟΝ ΝΟΗΜΑ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ

IV. Τὸ πνεῦμα τῆς ρωμαϊκῆς καὶ τῆς ὀρθοδόξου θρησκευτικῆς τέχνης καὶ τὸ κατάντημα τοῦ Προτεσταντισμοῦ.

Ἐντὸς αὐτῶν τῶν γενικῶν κατευθύνσεων τῆς σκέψεως καὶ τῶν θρησκευτικῶν ἀντιλήψεων ἐγεννήθη κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Ἀναγεννήσεως ὁ Οὐμανισμός. Ὁ Οὐμανισμὸς ἦτο πνευματικὴ πορεία τοῦ ἀνθρώπου ἀνευ Θεοῦ. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ πνευματικὰς δημιουργίας, σπουδαίαν ἀνδρῶν καὶ ἐπὶ τοῦ θρησκευτικοῦ ἐδάφους, ἀλλὰ τοῦτο κατώρθωσεν ἐφ' ἧσον εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἐμφανισεως τοῦ ἠντὶαι ἀκόμη τὰς ἐμπνεύσεις τοῦ ἀπὸ τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα. Ὅλα ὅμως τὰ δημιουργήματα τῆς τέχνης θρησκευτικοῦ ἀπορρομένου ἔφερον ἀνάγλυφον τὸν χαρακτήρα τῆς φυσικῆς ὁμοιότητος καὶ ὁμοιότητος. Εἰς τὴν Ἁγιογραφίαν αἱ Παναγία ἢ οἱ Ἅγιοι μεγάλων καλλιτεχνῶν ὡς τοῦ Ραφαήλ, τοῦ Λαβίντσι, τοῦ Μιχαήλ Ἀγγέλου καὶ ἄλλων ἀνθρωπιστῶν (humanistes) ἔχουν μίαν ὁμοιοκλήνη πληρότητα, ἀλλ' εἰς τὸ φυσικὸν στοιχεῖον τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς. Ἐνῶ ἡ ὁμοιότης τῶν ἔργων αὐτῶν τὰ ἀναδεικνύει ὡς ἀριστουργήματα, δὲν κυριαρχεῖ εἰς τὴν μορφήν των τὸ θεῖον στοιχεῖον, ἡ ἐσωτερικὴ νίκη τοῦ πνεύματος, ἡ ἁγιοποίησις, ἡ ἐξαύλωσις τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς, ἡ ἀεγνῆσις τοῦ κόσμου χρόν τοῦ Ὄρανοῦ, ὅπως ἀκριβῶς τοῦτο παρατηρεῖται εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν.

Ἡ Ὄρθόδοξος Ἐκκλησία οὐδέποτε ἐλησμονήσεν τὸν θεανθρώπινον χαρακτήρα τῆς πνευματικῆς τῆς πορείας. Τὸ ἀνθρώπινον καὶ τὸ θεῖον στοιχεῖον παρεμείναν πάντοτε συνυφασμένα ἐντὸς τῆς ζωῆς τῆς. Εἰς τὴν τέχνην τὸ θεῖον στοιχεῖον ἐφαίνετο ὡς δύναμις πνευματικοῦσα τὸ ἀνθρώπινον. Εἰς τὴν ἁγιογραφίαν αἱ μορφαὶ τῆς Παναγίας Παρθένου καὶ τῶν Ἁγίων ἀνδρῶν παρουσιάζουν τὴν πνευματικὴν περισυλλογὴν τῶν ψυχῶν, τὴν ἀποπειθαρχίαν των εἰς τὰ κελεύσματα τοῦ Ἐδαγγελικοῦ νόμου, τὴν ἀγιότητα τῶν καρδιῶν, τὴν πνευματικοποίησιν τοῦ ἐσωτερικοῦ ἀνθρώπου εἰς βαθμὸν, ὅστε ἡ σὰρξ νὰ φαίνεται ἐξαυλωμένη, νὰ γίνεται φωτεινὸν σύμβολον τῆς θρησκευτικῆς ζωῆς τοῦ Ἁγίου. Ἡ μορφή αὐτῆς τῆς τέχνης ἔχει τὰ στάδια τῆς, τὰς ἐξελίξεις τῆς, ἀλλ' οὐδέποτε ἡ πνευματικότης τοῦ εἰκονιζομένου Ἁγίου ὡς κυρίαρχος χαρακτῆρ παρεθεωρήθη. Καὶ ὅταν ἀγρότερα κατὰ τὸν 15ον αἰῶνα ἡ ἁγιογραφία ἀπέβη ρεαλιστικότερα ἐξ ἐπιδράσεως τῆς ἰταλικῆς τέχνης, οὐδέποτε ἡ πνευματικὴ ἐμπνευσις ἀφῆκε τὴν θέσιν τῆς εἰς τὴν ἰδέαν τῆς ἀπλῆς πλαστικότητος.

τὸ πρῶτον τῆς ἐπικλήσεως, ἀλλὰ ζήτημα καταργήσεως ἢ μὴ τῆς ὑφισταμένης ἐπικλήσεως.

Εἰσηγούμεθα ὅθεν τὴν διατήρησιν τῆς ἐν ἀρχῇ τοῦ πολιτεύματος ἡμῶν ἱερᾶς ἐπικλήσεως

(Συνεχίζεται)

τῆς φυσικῆς ωραιότητος τοῦ προσώπου. Ὁ μέγας ἀγιογράφος τοῦ κόσμου, ὡς εἶναι ὁ Δομηνικός Θεοτοκόπουλος, ἑλληνικῆς καταγωγῆς, μαθητεύσας εἰς τὴν Κρητικὴν λεγομένην σχολήν, ἐνεπνέστο πάντοτε εἰς τὴν τέχνην του ἀπὸ τὴν παράδοσιν τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, διὰ τοῦτο, ἐνῶ ἔζησε καθ' ὅλην τὴν ζωὴν του εἰς τὴν Εὐρώπην, καὶ δὴ εἰς τὴν Ἰσπανίαν, ἐπηρέασθη μὲν ἀπὸ τὴν τεχνοτροπίαν τῆς Δύσεως, ἀλλὰ τὰ ἔργα του διασώζουσι μίαν πνευματικότητα, ἕνα ἔντονον θερηκευτικὸν χαρακτῆρα, ὡς συμβαίνει εἰς τὴν ὀρθόδοξον Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν.

Καὶ εἰς τὴν ἀρχιτεκτονικὴν ἀκόμη ἢ διανόησιν τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ἡ κοσμοθεωρία τῆς περὶ θριάμβου τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ εἰς τὸ τέμα τῶν αἰώνων ὡς φωτὸς δόξης καὶ θείας δυνάμεως, ὡς μᾶς ἁρμονίας καὶ ἀποκαταστάσεως, εὔρε τὴν ἔκφρασίν της εἰς τὸ ἀριστοῦργημα τῶν αἰώνων, τὴν Ἁγίαν Σοφίαν. Ὅλα τὰ στοιχεῖα τῆς ἀρχιτεκτονικῆς τοῦ ἀρχαίου κόσμου, τῆς Ἑλλάδος, τῆς ρωμαϊκῆς Αυτοκρατορίας, τῆς Περσίας, ἀνεχονεύθησαν ἐντὸς τῆς φαντασίας τοῦ βυζαντινοῦ καλλιτέχνη, ἐμπνεομένου ἀπὸ τὸ ὄραμα τοῦ θριάμβου τῆς βασιλείας τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν κόσμον. Αἱ σειραὶ τῶν κίωνων τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ ναοῦ, τὰ θολωτὰ ἐπιστεγάσματα τῶν ρωμαϊκῶν δημοσίων οἰκοδομῶν, αἱ κολοσσαίαι διαστάσεις τῶν μεγάλων τῆς Περσικῆς Ἀδλῆς, ἐχρησίμευσαν ὡς στοιχεῖα, μὲ τὰ ὅποια ἡ καλλιτεχνικὴ ψυχὴ τοῦ ἀρχιτέκτονος ἔπλασε καὶ ἐπεξεργάσθη τὸ συλληφθὲν καλλιτέχνημα τοῦ ἀθανάτου μεγάλου ναοῦ τοῦ ὀρθόδοξου χριστιανισμοῦ. Τὰ στοιχεῖα αὐτὰ ὑπετάχθησαν εἰς μίαν καταπλήσσουσαν ἁρμονίαν γεμάτην ἀπὸ ἕνα φῶς χαροποιόν, ποῦ γεννᾷ βαθεῖαν συγκίνησιν καὶ διήγειρον εἰς ἔκστασιν, εἰς θαυμασμόν. Ὁ μέγας ναός, εἰς τὴν ἁρμονίαν μὲν καὶ τὴν χάριν του, εἴμπορεῖ νὰ ἔχη τὸν ὁμοίον του εἰς ἀρχιτεκτονικὰ ἀριστοῦργήματα τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, ποῦ παραμένουν πάντοτε πηγὰ μελέτης καὶ ἐμπνεύσεως διὰ τοὺς καλλιτέχνας τῶν λαῶν ἐν τούτοις, ὡς ἁρμονικὴ σύνθεσις τῶν διαφόρων στοιχείων καὶ τῶν ποικίλων δυνάμεων εἰς τεραστίας διαστάσεις, εἶναι ἀνώτερος παντὸς ἄλλου ἀρχιτεκτονικοῦ δημιουργήματος πάσης ἐποχῆς. Ὁ πελώριος θόλος ποῦ αἰωρεῖται ἀνάλαφρα ὑπὲρ τὸν ναόν, ποῦ τὸν ἐπιστεγάζει, ποῦ πλαισιώνει τὰ ἐπὶ μέρος εἰς μίαν ἔντονον ἐνότητα τῆς μεγαλειώδους οἰκοδομῆς, μὲ ὅλην τὴν λαμπρὰν ἐσωτερικὴν του διακόσμειν, ζωντανεῖ τὴν παράστασιν τῆς θριαμβεύουσης Ἐκκλησίας ἐν τῷ οὐρανῷ, ποῦ εἶναι γραμμένη εἰς τὴν εὐρεῖαν καὶ λότητά του, καταβιβάζει, τρόπον τινά, τὸν παράδεισον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τῆς γῆς. Ἡ χαρὰ τῶν ἐκκλησιαζομένων ἐκ τῆς μεγαλοπρεπείας τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ διακόσμου του, ἐκ τῆς ἀκτινοβολίας τῶν εἰκονογραφῶν τοῦ ἐπιβλητικοῦ θόλου του, εἶναι χαρὰ θριάμβου τῆς χριστιανικῆς ἀληθείας ὡς φωτισμοῦ καὶ δόξης τοῦ κόσμου καὶ καθολικῆς ωραιότητος.

Εἰς τὴν Δύσιν οἱ ναοὶ καὶ μάλιστα τοῦ γοτθικοῦ ρυθμοῦ δὲν στεροῦνται μεγαλείου. Εἰς τὴν οικονομίαν καὶ διάταξιν τῶν ἐπὶ μέρος θριαμβεῖ μίαν ἐνότην, ποῦ γεννᾷ βαθεῖαν ἐντύπωσιν. Ὁ ναός εἶναι

μᾶλλον σκοτεινός. Μία θερηκευτικὴ κατάνυξις, μὴ περιουλογοῦ τῆς ψυχῆς προκαλεῖται ἐντὸς τῆς χριστιανικῆς συνειδήσεως. Ἡ κοσμοθεωρία τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἡ ἐκ τῆς δυνῆς καὶ τοῦ πόνου τοῦ ἀμαρτωλοῦ ἀναζητουμένη συγγνώμη καὶ ἐξιλέωσις τῆς θείας δικαιοσύνης. Τὸ ἡμίφως, ποῦ διαχέεται εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ ναοῦ, ἀνταποκρίνεται εἰς τὴν σκοτεινὴν συνείδησιν τοῦ ἀμαρτωλοῦ καὶ εἰς τὰς δυνάμεις τῆς μετανοήσεως ψυχῆς του. Τὸ ὕψος τῆς οἰκοδομῆς, ποῦ τὸ κάνουν παραστατικώτερον οἱ μεγάλοι καὶ ἐπιβλητικοὶ κίονες, ποῦ βαστάζουν τὸ βάρος της, τὰ ὑψηλὰ κωδωνοστάσια, ποῦ ἀπολήγουσι συνήθως εἰς ὄξυ καὶ κατευθύνονται εἰς τὰ ὕψη τοῦ οὐρανοῦ, διαθέτουν τὴν χριστιανικὴν καρδίαν, ἀναβιβάζουν τὴν πονεμένην ψυχὴν ἐνώπιον τῆς θείας Δικαιοσύνης, ἵνα ἐπιζητήσῃ παρ' αὐτῆς τὸ θεῖον ἔλεος καὶ ἐπιτύχῃ τὴν δικαίωσιν καὶ σωτηρίαν.

Ἐκάμαμεν μνησίαν ἀνωτέρω περὶ Οὐμανισμοῦ. Ὁ Οὐμανισμὸς δυσκόλως θὰ ἠδύνατο νὰ γεννηθῇ καὶ νὰ ἀναπτυχθῇ εἰς περιβάλλον, ὅπου ἐδέσποζεν ἡ Ἀνατολικὴ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία. Ἡ Ἀνατολὴ διετέλει ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ πλατωνισμοῦ. Αἱ πλατωνικαὶ ἰδέαι, ὡς εἴπομεν, ὡς νοητὸς κόσμος, δὲν εἶναι μόνον ὑπερκόσμοι, ἀλλὰ συγχρόνως θεωροῦνται καὶ ἐγκόσμοι, εἰσδύουν εἰς τὰ πράγματα καὶ τὰ καθίστοῦν ὁμοιώματά των. Ὁ ἄνθρωπος καὶ μετὰ τὴν πτώσιν δὲν ἀπόλεσε τὴν θεῖαν εἰκόνα. Εἰς τὴν θεανδρικὴν προσωπικότητα τοῦ Χριστοῦ ἐμβλέπεται τὸ πλήρωμα τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς, καὶ δι' αὐτῆς βεβαιώνεται ἡ πίστις, ὅτι ὁ ἄνθρωπος μέσῳ τοῦ Θεανθρώπου, δευτέρου προσώπου τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἀνευρίσκει τὰς ρίζας τῆς προελεύσεώς του ἐντὸς τοῦ Θεοῦ. Δι' αὐτὸ εἰς τοιαύτην διανόησιν δὲν ἦτο δυνατόν νὰ γεννηθῇ ἐκπολιτιστικὴ πορεία τῆς Ἰστορίας ἀνευ Θεοῦ. Ἡ Δύσις εὐρίσκειτο ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ Ἀριστοτελισμοῦ. Ὁ κόσμος καὶ ὁ ἄνθρωπος ἔχουν αὐτοτελεῖ ὑπαρξίν, κινουῦνται ἐντὸς τῶν ἰδίων σκοπῶν μακρὰν τοῦ Θεοῦ. Ὁ Οὐμανισμὸς, ὡς αὐτόνομος πνευματικὴ δημιουργία, ἠδύνατο νὰ γεννηθῇ μόνον ἐντὸς τοιαύτης διανοήσεως. Ὅσον ἀπεμακρύνετο ἀπὸ τῆς θερηκευτικῆς ἐμπειρίας τῶν χρόνων τῆς ἐμφανισέως του, τόσον τὰ ἀντικείμενα τῆς ἐρευνῆς του περιορίζοντο εἰς τὰ τοῦ κόσμου καὶ τὰ ἐν αὐτῷ, ἀλλ' ἄντι νὰ ἀνεύρη καὶ βεβαιώσῃ τὴν ἀνθρωπίνην ἀξίαν, τοῦναντίον τὴν ὑπέσκαψε μὲ τὴν ἄκραν προσκόλλησιν του εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν ἐπίδοσιν, ἡ ὅποια ἀπέφερε τὴν πρόοδον τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν. Ὁ οὐμανισμὸς ἀντίκρουσε τὸν ἄνθρωπον, καὶ μάλιστα κατὰ τὰ τέλη τοῦ 18ου αἰῶνος καὶ ἐξῆς, ὡς μόριον τῆς φύσεως, ὡς βιολογικὸν συγκρότημα, ποῦ ἐξαντλεῖται ἐντὸς μηχανικῶν κινήσεων. Ὡς ἄθεος προσπάθεια κατέληξεν, ὡς ἦτο ἐπόμενον, εἰς τὴν ἄρνησιν καὶ τῆς εἰκόνας τοῦ Θεοῦ, ποῦ εἶναι ὁ ἄνθρωπος. Ὅλαι αἱ δημιουργίαι του ἐβεβαιώθησαν ἐπὶ τοῖς ἐδάφους τοῦ τεχνικοῦ πολιτισμοῦ, ὅπου δεσπόζει ἡ μηχανὴ καὶ ὅπου ὁ ἄνθρωπος κατεπόθη ὡς πρόσωπον, ὡς ἀνθρωπίνην ἀξιολογία, ὡς θεῖα εἰκὼν.

Τοιαύτη ἦτο ἡ πνευματικὴ κατεύθυνσις καὶ ἡ διανοήσις ποῦ ἐδημιούργησεν ὁ Οὐμανισμὸς ἐντὸς τῆς

Ευρώπης και που διαρκεί ακόμη μέχρι σήμερα. Ἡ Προτεσταντική δοξασία, ἐξ ἄλλου, ὅτι εἰς τὸ προτατορικὸν ἀμάρτημα ἡμαρτώθη τελείως ὁ ἄνθρωπος ὡς θεία εἰκὼν, ὅτι εἰς τὸ κεφάλαιον τῆς λυτρώσεως ὁ Θεὸς εἶναι ἡ βαρύνουσα δύναμις, ἐξειλίχθη ἐν Γερμανίᾳ εἰς φιλοσοφικὸν δόγμα ὅτι τὸ πνεῦμα, ὡς ἀπρόσωπος δύναμις, ὡς ἰδέα ἀπόλυτος, προβάλλεται ἐντὸς τοῦ κόσμου και εἶναι ἡ μόνη πραγματικότητα, ὡς ἐδίδασκεν ὁ Ἑγελος και ἄλλοι. Ἡ ἀπόλυτος ἰδέα δρᾷ ἐντὸς τοῦ κόσμου ὡς ἐνεργὸς δύναμις κατὰ τρόπον διαλεκτικόν, ὡς θέσις-ἀντίθεσις-σύνθεσις. Τὰ ἐπι μέρους ὄντα δὲν ὑπολογίζονται, συντίθενται και εὐθύνουν ἀνευ ἰδίας ἀξίας, και χρησιμεύουν μόνον διὰ τὸν πλουτισμὸν τοῦ πνεύματος. Τὸ πνεῦμα γινώσκει ἑαυτὸ διὰ μέσου τῶν μορφῶν τῆς πραγματικότητος, που παράγει συνεχῶς και ἀδιακόπως. Ἡ Φύσις, ἡ Ἱστορία δὲν δύνανται νὰ βοηθοῦν εἰς μεμονωμένας μορφάς, εἰς χωρισμένα ἀπ' ἀλλήλων γεγονότα, μόνον ἐντὸς τῆς ἐξελίξεως τῆς ἀναπτύξεως τοῦ δυναμισμοῦ τοῦ πνεύματος εἰς διαδοχικὰς στιγμὰς ὡς ἀρνήσεις και θέσεις κατανοεῖται ἡ πραγματικότητα, που δὲν εἶναι ἄλλη παρὰ ἡ διαλεκτικὴ δρᾷσις τοῦ πνεύματος. Ἀπότοκος τῆς θεωρίας αὐτῆς ὑπῆρξεν ὁ χιτλερισμὸς ὡς ὀλοκληρωτικὸν Κράτος ἡ φιλοσοφικὴ πολιτικὴ ἀρχὴ ὅτι ἡ Γερμανία, Φυλὴ Ἀρία, ὡς καθαρωτέρα βιολογικὴ ἀξία, εἶναι ἡ ἀλήθεια, και αὐτὴ ὄφειλε νὰ κυριαρχήσῃ εἰς τὸν κόσμον. Ἐντὸς αὐτῆς τῆς φιλοσοφικῆς δοξασίας οὔτε Θεός, οὔτε ἄνθρωπος ὑπάσχει. Θεὸς εἶναι ἡ Γερμανία, και ὁ Χίτλερ εἶναι ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἐνσαρκωτῆς τῆς μεγάλης αὐτῆς Χώρας. Καὶ ἀφοῦ ὁ ἄνθρωπος δὲν υφίσταται ὡς πρόσωπον, ὡς ὑψηλὴ πνευματικὴ ἀξία, καταπατεῖται και ἐξοντώνεται κατὰ τὸν ἀγριώτερον τρόπον. Ἄρκει νὰ προάγεται ἡ μόνη ἀληθῆς ἀξία, ἡ Γερμανικὴ Φυλὴ.

Και ὁ Ρωμαϊκὸς Φασισμὸς ἦτο ἐφαρμογὴ τῆς θεωρίας περὶ Κράτους ὡς ὑπεριτῆς ἀξίας. Τὸ «imperialism» τῆς ἀρχαίας Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας, τοῦ ὁποῦτον πιστὸν ὁμοίωμα εἶναι ὁ Παποκαισαρισμὸς, τὸ διοικητικὸν σύστημα τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, ὄφειλε νὰ ἐνσαρκωθῇ εἰς τὸν Ἡγεμόνα, και μάλιστα εἰς τὸν Ντούτσε, ὡς ἀλήθεια. ὡς πηγὴ δικαίου και τάξεως, ἐντὸς τῆς ὁποίας συνετρίβητο τὸ ἄτομον και καταφρονεῖτο ἡ ἐλευθερία και τὸ πρόσωπον τοῦ ἀνθρώπου. Τὸ γενικὸν κατέλιπε και ἔδω τὸ συγκεκριμένον κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα και τὴν Ὁρθόδοξον Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν, που παραδέχονται τὸ ἄτομον, τὸ πρόσωπον, τὸ συγκεκριμένον ὡς ἔχον ἰδίαν ἀπόλυτον ἀξίαν.

Ἐντὸς τῆς Εὐρωπαϊκῆς αὐτῆς σκέψεως ἐκνοφορήθη και ἐγεννήθη ὁ Κομμουνισμὸς. Ὁ Κομμουνισμὸς εἶναι τέκνον τῆς Ἑγελειανῆς φιλοσοφίας μετὰ τὴν διαφορὰν, ὅτι, ἀντὶ τῆς Ἰδέας τοῦ πνεύματος, ὡς δρώσης δυνάμεως ἐντὸς τοῦ κόσμου, θεωρεῖ τὴν παραγωγικὴν ἰκανότητα τοῦ ἀνθρώπου πρὸς ἐξέυρεσιν μέσων συντηρησεῶς του ὡς πρώτην ἀξίαν. Διὰν ἔνορξις ἐντὸς τῆς παραγωγικῆς ἐργασίας ἀνεπτύχθησαν αἱ τάξεις, ἡ μία που συνεχέντρως τὰ μέσα τῆς παραγωγῆς και ἐνοσφίετο τὸ μεγαλύτερον κέρδη, και

ἡ ἄλλη που ἀπελέμβανεν ὅσα τῆς ἐχορήγει ἡ πρώτη, ἡ ὁποία σὺν τῷ χρόνῳ ἀπέβη τάξις ἐκμεταλλευτικῆ. Ἡ πάλι που ἀνεπτύχθη μεταξὺ τῶν τάξεων εἶναι ἐκφρασις τῆς αἰωνίας διαλεκτικῆς κινήσεως τῆς ζωῆς. Ὁ Φεουδαρισμὸς ἐγέννησε τὴν ἀστικήν τάξιν. Ἡ ἀστικὴ τάξις ἐγέννησε τὸ προλεταριάτον κατόπιν συγκρούσεων και ἐπαναστατικῶν ἐνεργειῶν. Αὐτὸς εἶναι ὁ κοινωνικὸς νόμος τῆς ζωῆς. Ἡ πάλι θὰ λήξῃ μετὰ τὴν καταστροφὴν τῶν τάξεων, ὅποτε θὰ κατασφραγθῇ και ὁ θεσμὸς τοῦ Κράτους διὰ νὰ ἐπιφανῇ, ὡς λέγει τὸ Κομμουνιστικὸν μανιφέστον, εἰς τὴν θέσιν τῆς παλαιᾶς ἀστικῆς κοινωνίας μετὰ τὰς τάξεις τῆς και τοὺς ἀνταγωνισμοὺς των μία κοινωνικὴ σύνθεσις, ὅπου ἡ ἐλευθέρω ἀνάπτυξις ἐνὸς ἐκαστοῦ θὰ εἶναι ὁ ὅρος τῆς ἐλευθέρω ἀναπτύξεως δι' ὅλους. Τὴν περιόδον τῆς καταθλίψεως, που ὀσκει προσωρινῶς τὸ Κράτος, θὰ διαδεχθῇ ἡ περίοδος τῆς ἐλευθερίας, ὅποτε ἡ ἀνθρωπότης θὰ ἀποκτήσῃ τὸ πλήρωμα τῆς κοινωνικῆς τῆς ζωῆς, θὰ λάβῃ τὴν μορφήν τῆς τελειότητος τῆς.

Ὁ Κομμουνισμὸς εἶναι ὀλιστικὸν σύστημα. Ἡ ὄλη, ἡ οἰκονομία, ἔχει τὰ πρωτεῖα ἀπέναντι τοῦ πνεύματος. Δὲν εἶναι ἡ συνείδησις, που καθορίζει τὴν ζωὴν, ἀλλ' ἀντιστρόφως, ἡ ζωὴ εἶναι ἐκείνη που καθορίζει τὴν συνείδησιν. Ὁ Ἑγελος ἀρνεῖται ὅτι τὰ πράγματα ἔχουν ἰδίαν ὑπόστασιν. Ἡ Ἰδέα εἰς τὴν διαλεκτικὴν ἐνέργειάν τῆς εἶναι ἡ πραγματικότητα. Ὁ Μάρξ ἀρνεῖται τὴν ἰδέαν ὑπὸ οἰανδήποτε μορφήν και ἂν ἐμφανίζεται, ὡς Θεοσκεία, ὡς Φιλοσοφία, ὡς Τέχνη, ὡς Δίκαιον. Μόνη ἡ παραγωγικότης τοῦ ἀνθρώπου, ἡ οἰκονομία, εἶναι ἡ πραγματικότητα. Ἐφόσον κινεῖται και προάγεται ἡ βιομηχανικὴ παραγωγὴ ὀλικῶν ἀγαθῶν, γίνονται συνθετώτεροι αἱ οἰκονομικαὶ συναλλαγαὶ και, κατ' ἀναλογίαν, ἀποβαίνουν πολυπλοκώτεροι αἱ ἰδεολογικαὶ ἀξίαι, αἱ ὁποῖαι δὲν ἔχουν ἰδίαν ὑπόστασιν, ἀλλ' εἶναι ἀντανაკλάσεις και κατοπτρισμοὶ τῶν οἰκονομικῶν φαινομένων.

Ὁ Χριστιανισμὸς δὲν εἶναι σύμφωνος πρὸς τὰς ὡς ἄνω δύο φιλοσοφικὰς ἀπόψεις. Ὁ Χριστὸς δὲν εἶναι ἡ ἀπόλυτος ἰδέα, ὡς θέλει ἡ Ἑγελειανὴ φιλοσοφία, που προβάλλεται ἐντὸς τοῦ κόσμου, ἡ ἡ ἰδεολογικὴ ἐκφρασις ὄρισμένης ἐποχῆς ὄρισμένου λαοῦ, ὡς ἰσχυροῦσθησαν τοῦτο ὁ Στρώους, Μπάουερ και ἄλλοι. Ὁ Χριστὸς εἶναι πρόσωπον θεῖον, συγκεκριμένον. Θεὸς Λόγος, που ἐγεννήθη ἐκ τῆς Παρθένου Μαρίας ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας, που ἐζησεν, ἐδίδασκεν, ἐσταυρώθη, ἀπέθανε και ἀνέστη ἐκ νεκρῶν μετὰ δοξαζόμενον τὸ σῶμα. Ὁ Χριστιανισμὸς δὲν ἀρνεῖται δὲν καταφρονεῖ τὴν σάρκα, τὴν ὄλην, τὸν ὀλικὸν κόσμον, ἀλλὰ τὴν πραγματικότητα αὐτὴν τὴν καθὰ γίμζει, τὴν ἀνακινεῖ, τὴν θεώνει, τὴν θεωρεῖ σύμβολον, μέσω τοῦ ὁποῦτον κατανοοῦνται τὸ πνεῦμα, ὁ Θεὸς και τὰ γεγονότα που συμβαίνουν ἐντὸς τῆς θείας ζωῆς, ἐντὸς τοῦ πνεύματος, που ἀποτελοῦν τὰ δόγματα τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ Χριστιανισμὸς ἀρνεῖται ὅτι ἡ οἰκονομία εἶναι ἡ πρώτη ἀξία εἰς τὸν κόσμον. Δὲν ὑποτιμᾷ τὴν ἐργασίαν, τούναντίον τὴν εὐλογεῖ.

J. R. P. Ducattillon, Le Communisme et les Chrétiens 1937 vol. 67

τὴν θεωρεῖ ὡς μέσον λυτρώσεως, ὡς νίκην κατὰ τῆς ἁμαρτίας, ποὺ ἀνυψώνει τὸν ἄνθρωπον, ποὺ αὐξάνει τὴν τιμὴν του, τὴν δόξαν του, ἐφόσον μάλιστα ἡ ἐργασία εἶναι καθήκον ἱερὸν καὶ ἀσκεῖται μετ' ἀγάπην, μετ' ἐπιθυμίαν διάθεσιν, μετ' εὐλοκίαν, μετ' ἐπιμέλειαν, ἀλλὰ διαφωνεῖ πρὸς τὸν Κομμουνισμὸν εἰς τοῦτο, ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι οἰκονομικὴ μονάδα, ἀλλὰ ὑψίστη πνευματικὴ ἀξία, ὑπὸ τὴν ὁποίαν εἶναι ὑποτεταγμένοι οἱ αἱ ἀξίαι τοῦ κόσμου. Ἐὰν ὁ Κομμουνισμὸς ἐπιδιώκῃ νὰ λυτρώσῃ τὸν κόσμον ἀπὸ τὸν κεφαλαιοκρατισμὸν, δὲν διαφωνεῖ εἰς τοῦτο ὁ Χριστιανισμὸς, ἀφοῦ καὶ ὁ κεφαλαιοκρατισμὸς εἶναι οἰκονομικὸν σύστημα, ἐντὸς τοῦ ὁποῦ ο ἄνθρωπος ἀντιμετωπίζεται ὡς οἰκονομικὴ μονάδα· ἀλλὰ δὲν συμφωνεῖ πρὸς αὐτὸν οὔτε ὡς πρὸς τὰ μέσα τοῦ ἀγῶνός του, οὔτε ὡς πρὸς τὴν θεωρίαν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐμπνέεται. Ἡ ἐξέλιξις, ὡς ἐσωτερικὴ ἀναγκαία ἀνάπτυξις τῆς ζωῆς ἐντὸς τοῦ κόσμου καὶ ἐπὶ τοῦ οἰκονομικοῦ ἀκόμῃ ἐπιπέδου, δὲν εἶναι ὁ νόμος ποὺ διέπει τὴν ἱστορίαν. Ἡ ἐλευθερία εἶναι ἡ κυριώτερος παράγων, ποὺ ρυθμίζει τὴν ἱστορικὴν πορείαν. Ἡ ἐλευθερία ὡς δίκαιον, ὡς δημιουργὸς δυνάμεις, ὡς ἀγὼν πρὸς ἀναστήλωσιν τῆς ἀνθρωπίνης ἀξιοπρεπειᾶς καὶ ἐντὸς τῶν οἰκονομικῶν σχέσεων τῶν λαῶν, εἶναι ἐκείνη, ποὺ ἀνασυνθέτει ἐκάστοτε τὰς μορφὰς τῆς κοινωνίας, μέσα στὰς ὁποίας ὀφείλει νὰ κυριαρχῇ ἡ δικαιοσύνη, διότι μόνον ἡ δικαιοσύνη ἐμπνέει, γεννᾷ, ἐνδυναμίζει, καὶ μόνον ἐν ὀνόματι αὐτῆς γίνονται ἀγῶνες καὶ ἐπαναστάσεις διὰ μίαν καλλιτέραν κοινωνικὴν ζωὴν. Ἐξελίξεις, προερχόμεναι ἀναγκαστικῶς ἀπὸ συγκρουστέων τυφλῶν δυνάμεων ἐντὸς τοῦ κόσμου, ἐντὸς τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς, δὲν εἶναι πηγαὶ ἐμπνεύσεως, διότι, ἄλλως, ἐὰν τὸ εἶδος αὐτὸ τῆς ἐξελίξεως ἦτο ἀληθές, ὁ ἄνθρωπος θὰ ὄφειλε νὰ παραμῆνῃ εἰς παθητικὴν κατάστασιν καὶ δυσκόλως θὰ ἐθυσίαζε τὴν ζωὴν του δι' ὑπόθεσιν, ἡ ὁποία μοιραίως καὶ κατ' ἀνάγκην πραγματοποιεῖται, καὶ ἡ ὁποία δὲν ἔχει ἀξίαν ἀπὸλυτον, ἀλλ' ἀποτελεῖ στιγμιαίον σταθμὸν ἀκολουθούσης ὕλης ἐξελίξεως, ὡς πιστεύει ἡ Ἐγγελεσιανὴ καὶ ἡ Μαρξιστικὴ θεωρία.

Ὁ ἄνθρωπος εἶναι σκοπὸς καθ' ἑαυτὸν, εἶναι εἰκὼν Θεοῦ. Ὁ Κομμουνισμὸς τὸν θεωρεῖ ὡς μέσον πραγματοποιήσεως πολιτικῶν σκοπῶν τοῦ Συνόλου, τῆς ἀφηρημένης Ἰδέας, Ἐθνους-Κράτους, ὡς ἐμφανίζεται σήμερον εἰς τὴν χώραν τοῦ Βορρᾶ. Ἐνταῦθα ὅμως μετ' τὴν πάροδον τοῦ χρόνου ἔγινε περισσότερο κατάδηλος ἡ σύγκρουσις τοῦ Κομμουνισμοῦ πρὸς τὸ πνευματικὸν βᾶθος τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ, τὸ ὁποῖον ἐπεξεργάσθη ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία. Ἐντεῦθεν αἱ ὑπαναχωρήσεις τοῦ πολιτικοῦ καὶ οἰκονομικοῦ συστήματος εἰς μορφὰς ποὺ ἀνταποκρίνονται περισσότερο εἰς τὴν πνευματικὴν διαμόρφωσιν τοῦ λαοῦ. Ἡ ἀναστήλωσις τοῦ γόητρον τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ἐπιαναφορὰ τῆς ἀστικῆς μορφῆς τῆς οἰκογενείας, ἡ ἀναγνώρισις τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας, αἱ πολιτικαὶ ἐπιδιιώξεις τοῦ Κράτους, ὡς συνέβησαν καὶ εἰς ἀρχαιότερους χρόνους, εἶναι ἐνδείξεις τῆς ἰσχύος τῶν πνευματικῶν προσανατολισμῶν τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ. Ἡ μελέτη καὶ ἡ βαθεῖα κατανόησις τοῦ θεσμοῦ τῆς

Ὁρθόδοξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, καὶ μάλιστα κατ' ἀντιδιαστολὴν πρὸς τὴν Δυτικὴν Ἐκκλησίαν, θὰ ἠδύνατο νὰ συγκινήσῃ βαθύτερον τὴν ψυχὴν τῶν ἡγετῶν τοῦ λαοῦ, θὰ τοὺς καθώδηγει ἀσφαλότερον εἰς τὴν ἀναγνώρισιν τῆς ἀξίας, ποὺ ἔχει ἡ πνευματικὴ καὶ θερησκευτικὴ του συνείδησις, ἡ ὁποία θὰ παρουσιαζέτο εἰς τὸν κόσμον ὡς φωτισμένη ἐλευθερία καὶ ὡς ἕνα φῶς χαροποιόν, ὡς εἶναι ἡ Ἐλληνορθόδοξος χριστιανικὴ πίστις, ποὺ θὰ συνενώνει τοὺς λαοὺς τῆς γῆς καὶ θὰ ἠῤῥξεν ἀφαντάστως ἐντὸς αὐτῶν τὸ κῆρος καὶ τὸ γόητρον τῆς μεγάλης ρωσικῆς Ἐπικρατείας.

† Ὁ Σάμου ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ

Ἐπεται: Δ'. Ἡ μετὰξὺ τοῦ καθολικοῦ καὶ τοῦ ὀρθόδοξου μυστικισμοῦ διαφορά.

ΤΟ ΑΞΙΩΜΑ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ ΕΝ Τῆ ΕΚΚΛΗΣΙΑ,

Τὸ ὀφθίκιον τοῦ πρωτοπρεσβυτέρου δίδεται, ὡς ἐσημειώθη ἤδη, διὰ χειροθεσίας τοῦ Πατριάρχου ἢ τοῦ Ἐπισκόπου, εἰδικὴ δὲ πρὸς τοῦτο «Ἀκολουθία εἰς τὸ ποιῆσαι πρωτοπρεσβυτερον» ἀναφέρεται εἰς τὰ ἀρχαία Εὐχολόγια¹, ἐνθα ὀρίστα διερμηνεύεται τὸ πνεῦμα τῆς Ἐκκλησίας ὡς πρὸς τὴν θέσιν τοῦ Πρωτοπρεσβυτέρου μετὰξὺ τῶν λοιπῶν συμπρεσβυτέρων του. Κατὰ τὴν ἐν τῷ Εὐχολογίῳ (ἐκδ. 1737) τάξιν, «προσφέρεται» (ὁ ὑποψήφιος) ὑπὸ τῶν ἱερέων οὕτως:

«Προσφέρεται ὁ εὐλαβέστατος ἀδελφός ἡμῶν (δεῖνα) ἱερέως, εἰς τὸ γενέσθαι Πρωτοπρεσβύτερος τῆς (δεῖνα) πόλεως....»

«Ὁ δὲ μέλλων γενέσθαι Πρωτοπρεσβύτερος κλίνει τὰ δύο γόνατα... Ὁ δὲ Ἀρχιερεὺς ἐπικειμένην ἔχων τὴν χεῖρα ἐπὶ τὴν κορυφὴν αὐτοῦ εἶπεται οὕτως: «Δέσποτα Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ τῆς Ἱερουσλήμης χαρισάμενος τῷ γένει ἡμῶν, καὶ τῆς τοιαύτης δωρεᾶς καὶ τιμῆς τὴν χάριν ἡμᾶς ἐνδυσάμενος καὶ αὐτοὺς ἱκανοὺς εὐλαβεῖς καθιστάμενος, τοῦ ἱερατικῶς διατάττειν, καὶ διακονεῖν τοὺς ὑπεβηκότας λειτουργοὺς τοῦ Μυστηρίου σου· αὐτὸς ἐνδύσων τὸν ἀδελφόν ἡμῶν (δεῖνα), καὶ τῇ σεμνότητι κατακόσμησον αὐτόν, τοῦ ἐν ἀρχῇ ἱστασθαι τῶν Πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ σου· καὶ καλὸν ὑποδειγμα τοῖς μετ' αὐτοῦ γενέσθαι καταξιώσον· καὶ μετ' εὐλαβείας καὶ αἰδοῦς, ἐν γῆρει καλῶς τελέσαι τὸν βίον εὐδόκησον, καὶ πάντας ἡμᾶς ὡς ἀγαθὸς ὁ Θεὸς ἐλέησον· ὅτι οὐ εἶ ὁ δοτὴρ τῆς σοφίας καὶ σὲ ὕμνει πάσα ἡ κτίσις εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων»².

Ἡ ἀνωτέρω «εὐχὴ ἐπὶ χειροθεσίᾳ πρωτοπρεσβυτέρου» ἀναφέρεται ἐν σελ. 51 καὶ ἐν τῷ «Ἀρχιερατικῷ» τῷ ἐκδοθέντι «ἐν ΚΠόλει ἐν ἔτει 1820) ἐν τῷ κατὰ τὰ Πατριαρχεῖα ἑλληνικῶν τυπογραφίῳ, ἀδείᾳ καὶ κελεύσματι τῆς Ἱερᾶς Συνόδου» ἐπὶ τῆς πατριαρχείας Γρηγορίου Ε'.

Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης χαρακτηριστικόν

* Συνέχεια ἐκ σ. 138 καὶ τέλος.

1. Ὁρα Εὐχολόγια ἐκδ. Goar, σελ. 238, καὶ ἐκδ. Ἀθηνῶν (1927) σελ. 523 κ. ἔξ.

2. Εὐχολόγιον τὸ Μέγα μετατυπωθὲν καὶ ἐπιμελῶς διορθωθὲν παρ' Ἀλεξάνδρου Καγκελαρίου, Ἐνετίῃ 1737 παρὰ Νικολάφ τῷ Σάρφ, (ΑΨΛΖ'), σελ. 437.

εἶναι «οιγίλλιον πρωτοπαπαδικόν» (titulus Protopapae) δοθέν εἰς πρεσβύτερον τῆς ἐπισκοπῆς Πελαγονίας χειροθετηθέντα εἰς πρωτοπαπᾶν τοῦ Πριλάπου, ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Χωματιανοῦ¹.

Οἱ πρωτοπρεσβύτεροι, οἱ ὅποιοι ἐνίοτε ἐτιμῶντο καὶ δι' ἑτέρου ἐκκλ. ἀξιώματος, ὡς π. χ. τοῦ ἐκδίκου, ἢ τοῦ οἰκονόμου, ἢ τοῦ νομικοῦ, ἢ τοῦ νοταρίου, ἢ τοῦ ἐξάρχου², ἢ τοῦ διδασκάλου τοῦ Εὐαγγελίου³, ἢ καὶ τοῦ χωρεπισκόπου εἰς τινὰς νήσους τῶν Κυκλάδων⁴, εἶχον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ὄρισμένα δικαιώματα. Ὁ Κωδινός (16 αἰών)⁵, ὅστις μεταξύ ἄλλων ἔγραψε καὶ «περὶ τῶν ὀφφικίων τοῦ Παλατίου ΚΠόλεως ἢ τῶν ὀφφικίων τῆς Μεγ. Ἐκκλησίας». πραγματευόμενος τὸ θέμα τοῦτο ἐν σχέσει πρὸς τὴν τελευταίαν ἐποχὴν τοῦ βυζαντ. κράτους, ἐσημείωσε τὰ ἀκόλουθα: «Ὁ Πρωτοπαπᾶς ἴσταιαι

1. Παρὰ Pitra Analecta Sacra VI 575—576:

«Ὁ πρωτοπρεσβύτερος, εἶπουν πρωτοπαπᾶς, οὐδὲν ἄλλο ἢ παντὸς ἔργου ἀγαθοῦ καὶ τῆς κατὰ τὴν ἱερωσύνην δικαιοσύνης, ὑπογραμμὸς καὶ πρωτοτυπία κατέστηκε... Δεῖ σε τοίνυν, θεοσεβέστατε ἱερεῦ, ἐπειδὴ τὸ τοῦ πρωτοπαπᾶ περιέθου ἀξίωμα, πρωτοπέτρος προβληθεὶς τῶν ἐν τῷ Πριλάπῳ ἱερέων, ἐν πρώτοις μὲν ὡς πρωτότυπον σεαυτὸν προστήσασθαι πίνακα, ὥστε παρὰ σοῦ ἄλλους ἀφορμὰς λαμβάνειν, ἄλλου τε παντὸς ἀγαθοῦ καὶ διὰ καὶ τῆς ἱερατικῆς δικαιοσύνης καὶ κατὰστάσεως τοῦτο γάρ, ὡς εἶπομεν, τὸ κατὰ σὲ ἀξίωμα βούλεται. Ἐπειτα δὲ τοὺς ἐν αὐτοῖς σφάλλοντας ἀνορθοῦν κατὰ δύναμιν καὶ τὰ σκάνδαλα ἐν οἷς προκρίπτοντες εὐρίσκονται, παντὶ τρόπῳ περαιοῦν, συνεργῶν τοῦ σοῦ ἀρχιερέως προσλαμβάνοντα δύναμιν. Τῆς τοῦ λαοῦ ψυχικῆς σωτηρίας κήδεσθαι, συχναῖς νοουθεσίαις καὶ παραινέσεσι χρώμενος... ἐπὶ τούτοις δὲ φροντίδος ποιεῖσθαι, τὰς ἐκκλησιαστικὰς προσόδους, τὰς ἐτησίως ἐπιγινωσκομένας τῇ ἀγιωτάτῃ ἐπισκοπῇ τῆς Πελαγονίας, ἀπαρτρώτους (γρ. ἀπαρτρέπτους) διατηρεῖσθαι καὶ ἀνοθεύτους, καὶ μῆτε ἐπιβαραῖς ταύτης γίνεσθαι τοῖς ἐξ ἡμῶν ἐπιγίνονται, ἵνα μὴ τελωνικῇ τούτων ἀποτελοῖτο συλλογῇ, μῆτε μὲν ἀμελεῖσθαι, ὡς ἢ κακῶς σκορπίζεσθαι καὶ παρανοσφίζεσθαι ἢ συνάγεσθαι κατὰ πολὺ τοῦ ὀφειλομένου, καὶ δέοντος ἔλαττον, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, τὴν ἐαυτοῦ ἀναστροφὴν ἐν πᾶσι θέσθαι σοι ἀμεμπτον· οὕτω γάρ τὸν πρωτοπαπᾶ ἐαυτοῦ προστήσεις, τῇ κίσει τὰ πράγματα σύνδρομα φέρονται, καὶ τὸν μισθὸν κομίσῃ τὸν τοῖς καλῶς διακοήσουσιν ἀποκείμενον· ὅθεν διὰ καὶ ὀφείλουσιν οἱ τῆς ἱερείας καὶ ὁ λαὸς καὶ οἱ τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας, τηρεῖν εἰς σὲ τιμὴν τὴν προσήκουσαν καὶ σέβας καὶ ὑπακοὴν ἀπονέμειν σοι τῷ σῷ κατάλληλον ἀξίωματι· ὕμπερον δ' ἂν εἴη τὸ λοιπόν, ᾧ οἱ λοιποὶ ἱεροὶ Πριλάπου ποιμένες καὶ τῇ ἡμῶν συμποίμενες μετριότητι μὴ ἐξωρίασαι λόγους πατρὸς, ἀλλὰ καὶ δέξασθαι τούτους καὶ ἀποδέξασθαι καὶ ἀκαίρους (οὕτω) φυλάξαι καὶ ἀμετατρέπτους, ὡς ἂν καὶ τὰς ἡμετέρας πράξεις οἱ μεθ' ἡμᾶς ἀπαρχειρήτους τηρήσωσιν· εὐ γὰρ οἴδατε ὅτι ὡσπερ οὐκ ἄμισθον παρὰ Θεῷ τὸ τοῖς ὄροις τῶν πατέρων ἐμμένειν οὐς ἐκεῖνοι καλῶς ἔθεντο καὶ ἀμέμπτος, οὕτω διὰ καὶ τὸ μετατιθέναι τούτους οὐκ ἀτιμώητον».

2. Κανόν. Ράλλη, ἐνθ. ἀνωτ. σελ. 106.

3. Ἡ Ἱ. Ἀρχιεπ. Ἀθηνῶν ἐτίμησε τὸν Διδασκαλον τοῦ Εὐαγγελίου Ἰω. Νεαμονιτάκη καὶ μετὰ τὸ ὀφφικιον τοῦ πρωτοπρεσβυτέρου.

4. Εἰς ἔγγραφα τῆς Κιμῶλου τοῦ 12 αἰῶνος, εὐρισκόμενα παρ' ἐμοί.

5. Βλέπε ἐκδ. Βόννης 1839 Κωδινού τοῦ Κουροπαλάτου, περὶ τῶν ὀφφικίων τοῦ Παλατίου ΚΠόλεως κλπ.

ἐπάνω τῶν ὀφφικίων τοῦ εὐωνύμου χοροῦ, ὅταν λειτουργεῖ ὁ Ἀρχιερεὺς. Μεταδίδει αὐτὸς τὴν ἀγίαν Μετάληψιν τῷ Ἀρχιερεῖ, ὁμοίως καὶ ὁ Ἀρχιερεὺς τῷ Πρωτοπαπᾶ, ἔχων δὲ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τὰ πρωτεῖα πάντα».

Ἦτο, ἐπομένως, ὁ «πρώτος τῶν ἱερέων»⁶ «ὁ πρῶτος τοῦ βήματος», «ὁ ἐκδικος καὶ φέρων τὰ δευτελεῖα τοῦ ἀρχιερέως»⁷, ὁ πρὸ τοῦ δευτερευόντος τῶν ἱερέων, διότι, ὡς σημειοῖ ὁ Κωδινός⁸: «ὁ δευτερος τῶν ἱερέων (ὁ δευτεροπαπᾶς) ὅταν λείπει ὁ Πρωτοπαπᾶς, ἔχει ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τὰ πρωτεῖα πάντα». Καὶ ἀλλαχοῦ παρατηρεῖ: «ὁ δευτερεύων εἰσοδεύει τοὺς ἱερεῖς, ἐὰν οὐκ ἐν πρωτοπαπᾶς καὶ ἄρχει τῶν ἱερέων ἀπὸ τοῦ πρωτοπαπᾶ»⁹. Ἐντεῦθεν ὡς πρὸς τὸ λειτουργικόν, ὁ Πρωτοπαπᾶς εἶχε τὰ πρωτεῖα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ μετὰ τὸν Ἀρχιερέα («πρῶτος ἔχει τὸ βήματος»), ἠγεῖτο τῶν ἄλλων ἐκκλησιαστικῶν ὀφφικιούχων κατὰ τὴν ἀρχιερατικὴν λειτουργίαν¹⁰, κατὰ πνεῦμα ἀδελφικῆς ἰσότητος μεταξὺ ἐπισκόπου καὶ πρεσβυτέρου¹¹ μετέδιδε τῷ ἀρχιερεῖ τῆς Θ. Κοινωνίας κατὰ τὴν ἀρχιερατικὴν λει-

1. Migne, 157, 164.

Ἐν Κ)πόλει, ὅταν ὁ Ἐπίσκοπος τελῇ τὴν θ. λειτουργίαν, ὁ πρωτοπαπᾶς προηγείται πάντων τῶν διακονούντων ἐν τῷ ναῷ, κατὰ δὲ τὴν θ. λειτουργίαν αὐτὰς μεταδίδει τὴν θ. Κοινωνίαν εἰς τὸν Ἐπίσκοπον. ὁ Ἐπίσκοπος ἐπίσης εἰς τὸν πρωτοπαπᾶ. Ἐπίσης ὁ πρωτοπαπᾶς ἠγεῖται πάντων τῶν ὀφφικιούχων, οὕτω δὲ κατέχει τὴν θέσιν τοῦ Ἐπισκόπου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. (Εὐχολόγιον Goar, σελ. 277).

2. Κεδρινός, Migne, 122, 10. Οὗτος ἀναφέρει Πρεσβυτέρον τινα «Ἀρτάβασθον πρῶτον τῶν ἱερέων», ὅστις «πατήρ ἦν Ἀνδρέου τοῦ ἐπὶ ζωγραφικῇ τέχνῃ λάμπαντος». Ὁ δὲ σχολιαστὴς τοῦ Migne ἐπὶ τῆς φράσεως «πρῶτος τῶν ἱερέων» παρατηρεῖ: «Πρωτοπαπᾶς, qui et πρωτοπαπᾶς sive τῶν ἱερέων ὁ πρῶτος, archipresbyter est, et in Magna Ecclesia ad sanctum altaris tribunal (non ita ubique) secundas a patriarcha obtinet. (Codinus, Euchologium Goar, Migne 122, 10, ὅπου. 43)». Ὁ Reiske ὑπομνηματίζει τὸ χωρίον «πρωτοπαπᾶς τῆς Μεγ. Ἐκκλησίας» τοῦ Κωνσταντίνου πορφυρογεννήτου περὶ Βασιλείου τάξεως, ἐκδ. Βόννης, σελ. 17, παρατηρεῖ ὅτι «οὐχὶ ὀρθῶς ἐννοηθὲν τὸ ἀνωτέρω χωρίον τοῦ Κωδινού ἔπεισε τὸν Fabrotium, ὅπως ἐν τῷ Γλωσσάρῳ τοῦ Κωδινού παραδῶσῃ ὅτι εἶναι ὁ πρῶτος μετὰ τὸν πατριάρχην ἱερεὺς. [Παρὰ τοῖς μετὰ τὸν Θεοφάνην σελ. 204 G μνημονεύεται Κωνσταντίνος πρωτοπαπᾶς τοῦ παλατίου, ὅπερ ἀποδίδεται Κωνσταντίνος πρῶτος τῶν ἱερέων τοῦ Κλήρου τοῦ παλατίου.] Φαίνεται ἐν παντὶ ὅτι ἐν πάσῃ μεῖζον ἐκκλησίᾳ ὑπῆρξεν ὁ πρωτοπαπᾶς ἐκείνης τῆς θέσεως, ὅποιας παρ' ἡμῖν ὁ Pastor. (Κωνσταν. πορφυγεν. περὶ Βασιλ. τάξεως. II σ. 114).

3. Migne 157, 28.

4. Migne, 122, 10.

5. Migne, 157, 128. Ἐν τῇ εἰς τὸ Εὐχολόγιον περιλαμβανομένῃ ἐρμηνείᾳ τῶν ὀφφικίων κ. λ. π. (ἐκδ. 1737 ἐνθ' ἀνωτ. σ. 433) σημειοῦνται ὅσα ὁ Κωδινός ἀναγράφει μετὰ τὴν προσθήκην ὅτι ὁ Πρωτοπαπᾶς «κρατεῖ καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τόπον τοῦ Ἀρχιερέως». Εἰς τὰς νεώτερας ἐκδόσεις τῶν Εὐχολογίων (ἐκδ. 1899 ὑπὸ Ἱ. Μαρτίνου, ἐγκρίσει καὶ ἀδείᾳ τῆς Ἱ. Συνόδου σελ. 437) δὲν σημειοῦται ὅτι ὁ Πρωτοπαπᾶς μετέδιδε τῷ ἀρχιερεῖ τῆς Θείας Κοινωνίας κατὰ τὴν ἀρχιερατικὴν λειτουργίαν.

6. Ράλλη καὶ Ποτλή, 5, σ. 536.

7. Πρβλ. Παν. Ν. Τρεμαπέλα Αἱ τρεῖς λειτουργίαι κατὰ τοὺς ἐν Ἀθήναις κώδικας Ἀθῆναι 1935 σ. 141.

τουργίαν και πρώτος αὐτὸς μετελάμβανε μεταδίδοντας τοῦ ἐπισκόπου, και ἀνεγίνωσκε τὰ «εἰρηνικά» αὐτὸς κατὰ τὴν χειροτονίαν τοῦ πρεσβυτέρου, μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ χειροτονούντος ἀρχιερέως εὐχὴν «Ὁ Θεὸς ὁ ἀναρχὸς και ἀτελεύτητος»... Ἔῤῥχεν ἀκόμη και δικαστικά και συνοδικὰ δικαιώματα, ἐξέδιδεν ἀδείας γάμου, και ἐπέβαλλεν ἀφορισμούς και ἐπιτίμια ἐν Ζακύνθῳ, ἔφερren ἐπὶ τοῦ σκιαδίου σταυρὸν, προσηγορευτο ἐν Κερκίρα «παναιδεσιμώτατος και μέγιστος αὐθέντης», ὑπέγραφεν εἰς διάφορα ἔγγραφα ὡς μάρτυς, ὡς π. χ. πωλητήρια, δωρητήρια, διαθήκας, κ.λ.π.¹

Ἐνοριακοὶ τινες* πρεσβύτεροι προϊστάμενοι ἄλλων ἱερέων ὠνομάζοντο ἐπίσης *πρωτοπαπᾶδες*. Εἶναι πιθανόν ὅτι οὗτοι εἶχον ἐξουσίαν τινὰ και ἐπὶ τῶν ἄλλων συμπρεσβυτέρων τῶν, ἀλλ' οὐδαμῶθεν ὀρίζεται ἡ ἔκτασις τῆς ἐξουσίας αὐτῆς. Ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ κατὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνας ὁ πρωτοπαπᾶς εἶναι «in vicis episcopi absente, reliquis sacerdotibus semper praeseminet, et in eos jus exercet»².

Ὁ γράψας «περὶ τῶν ὀφικίων τοῦ παλατιοῦ ΚΠλεως και τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας» και «περὶ τῆς τῶν δεσποτικῶν ἑορτῶν τάξεως και τῶν κατ' αὐτὰς τελουμένων ἑθίμων» Γεώργιος Κωδινὸς (περὶ τὸ 1453—1460 μ. Χ.)³ σημειοῖ ὅτι εἰς τὸ παλάτιον «κατὰ μὲν τὴν παραμονὴν τῶν Χριστουγέννων τὸ πρῶτον τῶν Εὐαγγελίων ἀνεγίνωσκεν ὁ πρωτοπαπᾶς», αὐτῇ δὲ τῇ ἑορτῇ, μετὰ τὴν λειτουργίαν, «τοῦ βασιλέως εἰς τὴν τράπεζαν παραγενομένου, πρὸ τοῦ τοῦτον καθίσει, ἔρχεται ὁ πρωτοπαπᾶς... και ποιῶν εὐχὴν ἐπὶ τῆς βασιλικῆς τραπέζης, λαμβάνει ἄρτον και μίνσον και ἀπέρχεται...». Κατὰ τὰ Θεοφάνεια, ἀνδὲν ὑπάρχῃ Οἰκουμηνικὸς ἢ τις τῶν λοιπῶν Πατριαρχῶν, «ποιεῖ τὸν Ἁγιασμόν ὁ τοῦ παλατιοῦ πρωτοπαπᾶς». Κατὰ τὴν τέλεσιν τοῦ Νηπιτήρος τῇ Μεγάλῃ Πέμπτῃ «τεθείσης ἐν τῷ τοῦ βασιλέως Κελλῶ λεκάνῃ, ὁ πρωτοπαπᾶς... ποιεῖ εὐλογητὸν και λέγει τρισάγιον», αὐτὸς δ' ἀναγινώσκει και τὸ Εὐαγγέλιον, καθ' ἣν δ' ὦραν ἀναγινώσκονται τὰ 12 Εὐαγγέλια, «τῷ βασιλεὶ δίδοται λαμπὰς παρὰ τοῦ πρωτοπαπᾶ». Κατὰ τὴν Κυριακὴν τοῦ Πάσχα, «τοῦ βασιλέως ἀπὸ τῶν αὐτοῦ φορεμάτων φοροῦντος ἄτινα βούλεται... ἐξέρχεται ὁ πρωτοπαπᾶς τῆς ἐκκλησίας μετὰ τοῦ ἀρχιδιακόνου... και δίδωσι λαμπάδα τῷ βασιλεὶ», ὁ αὐτὸς θυμῆ και ἐκφωνεῖ «Δόξα τῇ ἀγίᾳ και ὁμοουσίῳ...», τὸ ἀναστάσιμον τροπά-

ριον και τὸ «Χριστὸς ἀνέστη».. Μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ ὄρθρου, ὁ πρωτοπαπᾶς, ἰστάμενος ἐν τοῖς προθύροις τοῦ βήματος, κρατεῖ τὸ Εὐαγγέλιον, εἰσερχόμενος δ' ὁ βασιλεὺς ἀσπάζεται αὐτὸ και «εἶτα τὸν πρωτοπαπᾶν...». Κατὰ τὴν τέλεσιν τοῦ ἑσπερινοῦ τῆς ἑορτῆς τοῦ Ἁγ. Πνεύματος, ἀν' ἡ ἀκολουθία γίνεται ἐν τῷ παλατίῳ, ὁ βασιλεὺς ἀκούει τὰς εὐχὰς τοῦ μεγ. Βασιλείου «παρὰ τοῦ πρωτοπαπᾶ», κατὰ τὴν ἑορτὴν δὲ τῆς ὑψώσεως τοῦ Σταυροῦ, τὴν ὑψωσὴν ἐτέλει ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ Πατριάρχου ὁ πρωτοπαπᾶς «ἐπὶ ἀναβάθρας ἐν τῷ τρικλίῳ». Κατὰ δὲ τὸν ἐν ἀρχῇ ἐκάστου μηνὸς τελούμενον ἐν τῷ παλατίῳ ἁγιασμόν, μετὰ τὴν ἀκολουθίαν «ἔρχεται ὁ πρωτοπαπᾶς και ἐκ τῶν πλαγιῶν αὐτοῦ δ,τε ἀρχιδιακόνος και ὁ πρωτοψάλτης, φέρων ὁ μὲν ἀρχιδιακόνος σταυρὸν, ὁ δὲ σκευὸς, τὸ κοινὸς οὕτω καλούμενον οἰνοχοεῖον, κωθῶνιον ἔχων ἐντὸς μετὰ ἁγιασματος και ὁ βασιλεὺς προὔπαντῶ τούτοις... και λαβὼν ὁ πρωτοπαπᾶς τὸν σταυρὸν ἀπὸ τοῦ ἀρχιδιακόνου τίθησιν ἐπὶ τοῦ μετώπου τοῦ βασιλέως και λέγει εὐχὴν...», μετὰ τὸν ἀσπασμόν δὲ και τὸ πολυχρόνιον «ὁ πρωτοπαπᾶς» ἀψάμενος τοῦ ἁγιασματος «διὰ δακτύλων, ὡς ἔθος, περιχρῖει τὸ μέτωπον τοῦ βασιλέως και τοὺς ὀφθαλμούς...».

Κατὰ τὴν στέψιν τοῦ Αὐτοκράτορος ὁ πρωτοπαπᾶς τοῦ παλατιοῦ κατὰ τὸν Κωδινὸν (6, 14) ἀνεγίνωσκε τὸ Εὐαγγέλιον. Ὡσαύτως ἐπὶ αὐτοκράτορος Κωνῆνου τοῦ Η' (1025—1028) ὁ πρωτοπαπᾶς τοῦ παλατιοῦ Κωνσταντῖνος, ὁ ἐπιλεγόμενος Κεφαλᾶς, προηγείτο τοῦ στρατοῦ κρατῶν τὸν ἐκ Τιμίου Ξύλου Σταυρόν. Εἰς *Στυλιανὸς* μνημονεύεται ὡς πρωτοπαπᾶς τοῦ Μεγάλου Παλατιοῦ ἐπὶ Νικηφόρου τοῦ Γ' τοῦ Φωκᾶ (963—969)⁴.

Ἀλλὰ και ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Ἱεροσολύμων μεγάλην κατεῖχε θέσιν ὁ πρωτοπαπᾶς τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως. Κατὰ τὸ ἐν τῷ κώδικι τοῦ 1122 «τυπικὸν τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις Ἐκκλησίας», τὸ περιέχον τὴν «Διάταξιν τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν τῆς μεγάλης τῶν παθῶν ἑβδομάδος τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ κατὰ τὸ ἀρχαῖον τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις Ἐκκλησίας ἔθος, ἦτοι τὸ ἐν τῷ Ναῷ τῆς Ἀναστάσεως», ὁ πρωτοπαπᾶς τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως ἱεουργοῦντος τοῦ πατριάρχου ἀνεγίνωσκε τὴν τρίτην εὐχὴν τῆς Κυριακῆς τῶν Βαῖων «Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ ἐπὶ Θρόνου χερουβειμ ἐποχούμενος», ὡσαύτως τῇ Μεγάλῃ Δευτέρᾳ τὸ Εὐαγγέλιον⁴. Κατὰ δὲ τὰς τελετὰς τοῦ ἀγίου Μύρου και τοῦ ἱεροῦ Νηπιτήρος ἐλάμβανε θέσιν εὐθὺς μετὰ τὸν πατριάρχην

1. Εὐχολόγ. 1899, σελ. 171.

2. Κ. *Ράλλη* ἐνθ. ἀνωτ. σελ. 103 κ. ἐξ. Ἔχω ὡσαύτως ὑπ' ὄψιν μου και πλῆθος τοιούτων ἔγγράφων τῶν νήσων Κιμῶλου, Μήλου, Σίφνου κ. ἄ. Βλέπε και *Ἰωσήφ Χατζηδάκη* Ἱστορία τῆς νήσου Μήλου, Ἀθῆναι 1927, σελ. 289, 338, ἐνθα ὁ πρωτοπαπᾶς Μικέλης γράφει προκοσμήφωνον τοῦ ἔτους 1708.

3. Goar, 287. W. Smith, A. Dictionary κ.λ.π. ἐνθ. ἀν. II 1741.

4. Migne 157.

1. Παρὰ *Συνεχιστῆ τοῦ Θεοφάνους*, (ἐκδ. Βόννης) VI 10, σ. 388. Βλέπε και *Γεώργιον Μοναχόν* περὶ Κωνστ. Πορφυρογ. 15, σ. 881.

2. Migne 122, 88.

3. *Α. Παπαδοπούλου Κεραμέως*, Ἀνάλεκτα Ἱεροσ. Σταχυολογίας, Β' σ. 19.

4. Αὐτόθι σελ. 43.

καὶ τοὺς ἀρχιερεῖς. Κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Ἀναστάσεως, παρόντος τοῦ πατριάρχου αὐτὸς ἔλεγεν ἐκφώνως τὸ «Δόξα τῇ ἀγία καὶ ὁμοουσίου»¹.

Ἦτο ἐπόμενον, ὁ τόσον πολύχρηστος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ θεσμὸς τοῦ Πρωτοπρεσβυτέρου (Πρωτοπαπᾶ), νὰ δημιουργήσῃ καὶ τὸ *Πρωτοπαπαδίμιον*. Εἶναι τοῦτο λέξις δηλοῦσα τὸ ἀξίωμα ἢ τὴν ιδιότητα τοῦ Πρωτοπαπᾶ. Ὁ Βαλσαμῶν, ἐρμηνεύων τὸν 15ον κανόνα τῆς Α΄ Οἰκουμ. Συνόδου (325) «περὶ τοῦ μὴ μεταβαίνειν τοὺς κληρικούς ἀπὸ ἐκκλησίας εἰς ἐκκλησίαν», χρησιμοποιοῖ τὴν λέξιν *πρωτοπαπαδίμιον*. «Ὁ Ἐπίσκοπος Δέρκου Ἰωάννης ἐπεχείρησε τὸν θρόνον τοῦ Δέρκου μεταγαγεῖν εἰς τὸ τοῦ Φιλέα Πρωτοπαπαδίκιον διὰ τὸ πολυανθρωπότερον εἶναι, καὶ ἐκωλύθη συνοδικῶς». Καὶ ὁ Νεόφυτος Μητροπολίτης Λαρίσης εἰς ἐπιστολὴν του πρὸς τὸν Ἰωάννην Ζυγομαλᾶν γράφει: «Τὰ γὰρ πάσαι διὰ χρυσοβούλλων καὶ σιγιλλίων καλῶς διακριθέντα καὶ τυπωθέντα πρωτοπαπαδικία ἀποσπᾶσαι πειράται, ἐξ ὧν ἦν τὸ τοῦ Ἀσπροποτάμου»².

Ὁ Συμεὼν Θεσσαλονίκης, χρησιμοποιοῦν καὶ αὐτὸς τὸν ὄρον «πρωτοπρεσβύτερος», ἀναγνωρίζει ὅτι τινὲς «τῶν πρώτων πρεσβυτέρων» ὡς καὶ «ἀρχιμανδρίται τέ τινες» ἔφερον ἐπὶ τοῦ σκιαδίου σταυρὸν καὶ ἐπιγονάτιον³. Ὁ Βαλσαμῶν ἀντιθέτως, ὡς εἶδομεν, ἐν τῇ «ἀποκρίσει» του πρὸς τὸν Ἀλεξανδρείας Μάρκον ἔγραφεν ὅτι «ἡ τῶν ἐπιμανίκων καὶ ἐπιγονατίων ἱερωτάτη ἐνδυμνία μόνος τοῖς ἀρχιερασι πεφιλοτίμηται». Ἐν τούτοις οἱ Πατρίρχαι καὶ Ἀρχιεροὶ Ἐκκλησιῶν ἐπέτρεψαν ἵνα ἔγγαμοὶ τινες κληρικοὶ «φιλοτιμίας ἕνεκεν» φέρωσι «σταυρὸν ἐπιστήθιον». Ὁ Οἰκουμ. Πατριάρχης ὥρισεν ἵνα φέρῃ ἔμπροσθεν τοῦ καλυμαυχίου του σταυρὸν ὁ Κωνσταντῖνός ὁ ἐξ Οἰκονόμων⁴, ἀργότερον δὲ σταυρὸν ἐπιστήθιον ὁ Κωνστ. Καλλίνικος. Σταυροὺς ὡσαύτως ἐπέτράπη νὰ φέρωσιν ἐπὶ τῶν σκιαδίων των πρὸ τῶν μέσων τῆς ΙΖ' ἑκατονταετηρίδος οἱ ὀφθικιάλοι τοῦ Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης, ἦτοι ὁ Πρωτοπαπᾶς, ὁ Μ. Οἰκονόμος, ὁ Σακελ-

λάριος, ὁ Χαρτοφύλαξ καὶ ὁ Πρωτέκδικος⁵. Ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Φώτιος († 1925), λιαν φειδωλὸς εἰς τὴν παροχὴν ὀφθικίων καὶ πιστὸς τηρητὴς τῶν παραδόσεων τῆς Ἐκκλησίας, ἐφιλοτίμησε δύο διαπρεπεῖς ἐγγάμους κληρικούς τοῦ Θρόνου νὰ φέρωσιν «ἐπιστήθιον σταυρὸν»: Φρονῶν δὲ ὅτι *δικαίωμα* τοῦ «σφραγιζόντος» Πατριάρχου εἶναι ἡ πρόταξις καὶ τῶν τοῦ Πρωτοπρεσβυτέρου καὶ τοῦ Οἰκονόμου ἀκόμη, ἄλλων ὀφθικιούχων, κατὰ τὴν ὑπάρχουσαν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τάξιν⁶, καθόρισεν ἐν τοῖς Γράμμασιν αὐτοῦ, ὅπως προηγήται «ὁ Διδάσκαλος τοῦ Εὐαγγελίου» κατὰ τὰς ἱερουργίας καὶ τὰς ἄλλας ἱεράς τελετάς πάντων τῶν ὀφθικιούχων ἐγγάμων κληρικών, μετὰ τοὺς ἀρχιμανδρίτας καὶ πρωτοσυγκέλλους⁷. Καὶ ὁ Πατριάρχης Μελέτιος μετὰ ταῦτα, τιμῶν ἰδιαιτέρως τέσσαρας διαπρεπεῖς ἐγγάμους κληρικούς του⁸, ἀπένευμεν αὐτοῖς τὸν

1. Βλέπε *Θεσσαλιώτιδος Ἰεζεκιήλ*. Ἡ ἀμφίεσις τοῦ Κληρικοῦ, «Θεολογία», ΙΒ' 1934, σελ. 225, παρὰ τὰ ἐναγχοῦς ὑπ' αὐτοῦ γραφέντα ἐν «Ἐκκλησίᾳ» τῆς 15 Μαρτίου 1947, ἀριθ. 11—12, σ. 82 ὑποσημ. καὶ Κ. Σάββα ἐν «Χρυσσαλλίδι», Γ', σ. 198, ὡς καὶ Μ. Γεδεών Κληρικῶν προνομία καὶ τιμαὶ κοσμικαὶ «Ἱερός Σύνδεσμος» 1931, ἀριθ. 5, 8, 9, 17, καὶ Ἀνάτυπον.

2. Τὸν τέως καθηγητὴν τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Σταυροῦ Ἰωάννην Μ. Νεαμονιτάκη, καὶ τὸν Οἰκονόμον Γεράσιμον Ποταμιᾶνον, ἐφημέριον, τότε, ἐν Ζαγαζίκ.

3. «Ὅρα Βαλσαμῶνος ἐρμην. εἰς τὸν κανόνα ΠΣ' (ἡε') τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου, καθ' ἣν «κατὰ τὴν προαίρεσιν τῶν σφραγιζόντων ἀρχιερέων ἢ στάσις φιλοτιμείται καὶ ὁ μεταγενέστερος πολλακίς προτιμᾶται τοῦ πρώτου» (Ράλλη καὶ Ποτλῆ, Γ', σ. 516) καὶ Μεσοσηνίας Μελετίου, Ἐκκλ. Δίκαιον, σ. 133, ἐδ. 3, παρ. 3.

4. Ὁ Ἀλεξανδρείας Φώτιος, ἐπιθυμῶν νὰ φιλοτιμηθῇ δι' ἐξαιρετικῶν ὀφθικίων τὸν ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Ἀλεξανδρείας διακονοῦντα πρεσβύτερον Ἰωάννην, ἀφοῦ ἐν ἰδίῳ «ἐνυπογράφει καὶ ἐνοσφραγίστοις Γράμμασιν» ἐξήρε τὰς εἰς τε τὰ γράμματα καὶ τὴν Ἐκκλησίαν παρασχεθείσας ὑπ' αὐτοῦ πολυτίμους ὑπηρεσίας καὶ τὰς ἀρετὰς αὐτοῦ ὡς κληρικοῦ, ἐπάγεται: «σφραγίσαντες προὔχειρισμάθεα διὰ τῆς χριστείας καὶ δωρεᾶς τοῦ Παναγίου Πνεύματος, ὡς τῆς χιμῆς ἀξίον, «Διδάσκαλον τοῦ Εὐαγγελίου» καὶ κήρυκα τῆς Εὐαγγελικῆς καὶ Ἐκκλησιαστικῆς Διδασκαλίας χθὲς κατὰ τὴν ἱερὰν τῶν Θεοφανείων ἡμέραν ἐν τῷ σπηταῷ Ναῶ τοῦ θείου Εὐαγγελισμοῦ, ὅπως ἔχη τοῖς λοιποῦ, ἐφ' ὅσον ἀν' ἡ θεία ἐπευδοκῆ χάρις, διδάσκειν ἐλευθέρως ἀπανταχοῦ τοῦ καθ' ἡμῶν Ἀγιωτάτου Ἀποστολικοῦ καὶ Πατριαρχικοῦ Θρόνου ἐπ' Ἐκκλησιαστικὰ τὰ τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελίου καὶ τὸν λόγον κηρύττειν ἐπ' ὀφελείᾳ τῶν εὐσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων χριστιανῶν πνευματικῆ καὶ πρὸς οἰκοδομὴν τῆς Ἐκκλησίας. Δι' ὃ καὶ πατρικῆ προνοίᾳ ἐπιτρέπομεν αὐτῷ καὶ ἐπιγονατίᾳ χρῆσθαι κατὰ τὰς ἱερουργίας ἐν τῇ ἱερᾷ περιβολῇ καὶ σταυρὸν τίμιον ἐπὶ τῷ στήθει φέρειν, ὀρίζοντες πανταχοῦ αὐτὸν τιμᾶσθαι καὶ κατὰ τὰς ἱερουργίας καὶ τὰς ἄλλας ἱεράς συναθροίσεις πρῶτον μετὰ τοὺς Ἀρχιμανδρίτας καὶ Πρωτοσυγκέλλους τὰ τεσσάρων ἐπ' ἐπιστήθι μὲν αὐτοῦ ἐν τῷ ἱερῷ ἔργῳ τοῦ Εὐαγγελίου, παροτρύνσει δὲ καὶ τῶν ἄλλων εἰς εὐδοκίμῃσιν, ἵνα οὕτω «συναρμολογηθῇ, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, ἡ δολὴ τῆς Ἐκκλησίας οἰκοδομὴ ἀξέουσα εἰς ναὸν ἅγιον ἐν Κυρίῳ» Ἰησοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.»

5. Τὸν Κατηχητὴν Ἰωάννην Α. Παπαδόπουλον, Διευθυντὴν τοῦ ἐν Καίῳ Ἱεροδιδασκαλείου καὶ τοῦ ἐν

1. Αὐτόθι σελ. 105.

2. Αὐτόθι σελ. 190.

3. Ράλλη-Ποτλῆ, Β' 147.

4. Turcograecia 258.

5. Migne, 155, 461.

6. «Τινὲς τῶν πρώτων πρεσβυτέρων, ἦτοι οἱ σταυροφόροι, καὶ τῶν ἀρχιμανδριτῶν τέ τινες καὶ ἐπιγονατίον ἔχουσι. Τοῦτο δὲ κατὰ δωρεάν ἐστὶν ἀρχιερατικὴν, ὡς καὶ ὁ σταυρὸς. Οὐδεὶς γὰρ πλὴν τοῦ ἀρχιερέως τοὺς σταυροὺς τε ἐν τῷ φαινολίῳ καὶ ἐπὶ κεφαλῆς καὶ τὸ ἐπιγονάτιον φορεῖν δύναται. Τούτοις δὲ ἡμῶς διὰ τὸ πρώτους τῶν ἄλλων χειροτονεῖσθαι τὸ ἐπὶ κεφαλῆς ἔχειν σταυρὸν μόνον καὶ ἐπιγονάτιον ἐν τῇ ἱερουργίᾳ φορεῖν δίδοται. Ἐπεὶ μετὰ τῆς ἱερωσύνης καὶ κριτοῦ χειροτονίαν οἱ μὲν ἔχουσι καὶ διακονίας μεγίστης ἐκκλησιαστικῆς τινος» οἱ δὲ ποιμένες ψυχῶν καὶ οἰκονόμοι καθίστανται καὶ σημεῖα τινὰ φέρουσι τοῦ πρώτου ποιμένου ὡς ἀν' ἐκεῖνον ἐκτιμῶνται» (Migne 155, 261).

7. Καὶ ὁ πρεσβύτερος Μεθόδιος Κουρκουλῆς ἐκ Λέσβου ἔφερε σταυρὸν ἐπιστήθιον ἀπονευθέντα αὐτῷ ἀπὸ τοῦ Συῶνης Βασιλείου.

«ἐπιστήθιον σταυρόν» μετὰ τοῦ ὀφθικίου αὐτῶν. Ἀκολουθῶν δὲ τὴν ἀρχὴν τοῦ προκατόχου τοῦ Φωτίου, καθώρισε καὶ οὗτος ὅπως ὁ Κατηχητὴς προηγῆται πάντων τῶν ἐγγάμων ὀφθικιούχων πρεσβυτέρων. Καὶ ὁ νῦν Μακάρ. Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Χριστοφόρος, ἐντριβέστατος, ὡς γνωστόν, τῆς κανονικῆς πράξεως τῆς Ἐκκλησίας, ἐφιλοτίμησε πάντας τοὺς ὀφθικιούχους ἐγγάμους κληρικούς τοῦ Θρόνου νὰ φέρωσιν ἐπιστήθιον σταυρόν. Καὶ ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Δαμιανός († 1931) ὥρισεν εἰς τοὺς διακρινόμενους ἐγγάμους κληρικούς τοῦ Θρόνου νὰ φέρωσιν «ἐπιστήθιον σταυρόν» καὶ νὰ προηγῶνται τῶν ἄλλων ἐγγάμων. Πρὸ αὐτοῦ ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Γεράσιμος († 1897) ὥρισεν εἰς τὸν πρῶτον μεταβάντα εἰς Αὐστραλίαν ἐγγαμον πρεσβύτερον Ἀθανάσιον νὰ φέρῃ σταυρόν ἐπὶ τοῦ στήθους καὶ ἐπικαλύμμαχον. Τὴν ἀρχὴν ταύτην τῶν Πατριαρχῶν ἀκολουθῶν καὶ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Χρυσόστομος ἐφιλοτίμησεν ἐγγάμους τινὰς κληρικούς ἐν Ἀθήναις νὰ φέρωσιν σταυρόν ἐπὶ τοῦ στήθους κατὰ τὰς Ἱερουζόλας καὶ τὸ κήρυγμα.

Ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Σερβίας ἀπονέμεται, μετὰ πρότασιν τοῦ Ἀρχιερέως, ἐπιστήθιος σταυρὸς εἰς ἐκείνους μόνους τοὺς πρωτοπρεσβυτέρους, τοὺς ὁποίους θὰ θεωρήσῃ ἀξίους ἢ ἐξ Ἀρχιερέων Σύνοδος.

Κατὰ τὴν στέψιν τοῦ τελευταίου Αὐτοκράτορος τῆς Ρωσίας Νικολάου ἡ Ἱ. Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας εἰς πανηγύρισμόν τοῦ γεγονότος παρεχώρησε τὸ δικαίωμα εἰς πάντα τὸν ἐγγαμον Κλήρον νὰ φέρῃ λευκὸν ἐπιστήθιον σταυρόν.

Τοιαύτη ἐν γενικαῖς γραμμαῖς ὑπῆρξεν ἡ ἱστορία τοῦ ἐκκλ. ἀξιώματος τοῦ Πρωτοπρεσβυτέρου, ὅπερ ἀπὸ τῶν πρώτων χριστιανικῶν αἰώνων καθιερωθὲν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας καὶ κατακυρωθὲν ὑπὸ τῆς σεβασμίας παραδόσεως αὐτῆς, διετηρήθη δι' ὅλων τῶν αἰώνων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ.

Πρεσβύτερος ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΠ. ΡΑΜΦΟΣ π.θ.

Ἡλιοπόλει Σπετσεροπούλειο Ὁρφανοτροφείου, κηρύσσοντα ἀνελλιπῶς εἰς τε τὸν ναόν, τὰς αἰθούσας καὶ ὅλα τὰ πνευματικὰ κέντρα Καίρου καὶ Ἀλεξανδρείας καὶ ἀρθρογραφούντα τακτικώτατα εἰς τὰ ἐν Καίρῳ ἡμερήσια φύλλα, τὸν Οἰκονόμον Γεώργιον Ζαχαρούλην (ἤδη Μητροπολίτην Ἰωαννουπόλεως Νικόδημον), τὸν Σακελλάριον Ἰωάννην Καραμηνᾶν, Ἱερατ. Προϊστάμενον τοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Κοινοτικοῦ Ναοῦ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ καὶ τὸν Διδάσκαλον τοῦ Εὐαγγελίου Γεώργιον Ζογανᾶν, ἤδη ἐφημέριον τοῦ ἐν Φιλαδελφείᾳ (Ἀμερικῆς) ἱ. ναοῦ Ἁγίου Γεωργίου.

1. Τοὺς διακεκριμένους πρεσβυτέρους Γεώργιον Μακρῆν (†), Ἠλίαν Ἀνδρικόπουλον (†), Λουκᾶν Παπαναστασίου, Ἀγγελον Νησιώτην, Νικόλαον Π. Παπαδόπουλον, Ἐμμανουὴλ Γ. Μυτιληναῖον, Ἀλέξανδρον Ψυχογιῶν, Βασίλειον Χούπην καὶ Γρηγόριον Ρώταν (†). Ὁ ἀείμνηστος Ἀρχιεπίσκοπος ἀπένεμεν ἐνίοτε ὀφθικὰ ὄπικον ἐν πνεύματι φιλαδελφίας καὶ εἰς προτοπάς συλλειτουργῶν τοῦ ἀρχιερέων. Οὕτω ἐχειροθετήθη, ὡς γνωρίζομεν, ὁ αἰδ. Ἐμμαν. Μυτιληναῖος πρωτοπρεσβύτερος ἐν τῷ ναῷ τῆς Κάπνικαρέας τῇ προτροπῇ καὶ παρακλήσει συνοδικῆ τότε ἀρχιερέως, παρισταμένου ἐν τῷ Ἱερῷ Βῆματι.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Ὁ Σταυρὸς τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ κατὰ θεῖαν πάντως παραχώρησιν λυμαιομένη τὴν ἑλληνικὴν πατρίδα συμμοριακῆ πώρωσις, μὴ ἀρκομένη εἰς τὴν διὰ ἀνεκδιηγῆτων βασανισμῶν ἐξόντωσιν ἀθῶνων ἀνθρώπων, ἤρχισεν ἐφαρμοζούσα καὶ τὴν ὀδυνηροτέραν τῶν θανατώσεων τῶν θυμάτων τῆς, τὴν σταύρωσιν, κατὰ προτίμησιν ἐπὶ τῶν λειτουργῶν τοῦ Ὑψίστου. Ἐξέλεξε δὲ πρὸς τοῦτο αὐτὴν τὴν ἡμέραν τῆς σταυρώσεως τοῦ Κυρίου. Καὶ ἐσταυρώθη ὁ ἱερεὺς Γεώργιος Σκρέκας, διότι «καὶ δι' ἔργων καὶ διὰ λόγων προσεπάθει νὰ ἐπαναφέρῃ τὰ ἀπολωλότα πρόβια τοῦ ποιμνίου του εἰς τὸν δρόμον τοῦ Θεοῦ». παλλάκις δὲ καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς κομμουνιστὰς ἐπεξέτεινε τὴν ἱερατικὴν αὐτοῦ προστασίαν. Ἐννέα δὲ ἄλλους ἱερεῖς ἐντὸς 45 ἡμερῶν ἐσφαξαν ἢ ἐσταύρωσαν οἱ σλαβοκομμουνιστὰς εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Β' σώματος στρατοῦ, ὡς ἀναφέρουν αἱ ἐκεῖθεν εἰδήσεις. Ἄλλ' εἶνε ἀλάλητοι καὶ οἱ σωματικοὶ καὶ οἱ ἡθικοὶ σταυροὶ τοὺς ὁποίους ἀγωνιώσῃ φέρουν ἀνέκαθεν, καὶ σήμερον, αἱ ψυχὰι τῶν λειτουργῶν τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῷ ἀγῶνι τῶν κατὰ τοῦ κακοῦ, διότι ἀγωνιστικὴ εἶνε ἡ ἀποστολὴ των. Ἡ Ἐκκλησία ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ στρατεύεται, ὡς στρατευομένη δὲ ἔχει ἐπὶ τῶν ἐπάλληξων τῆς τὰ ἡγετικά στελέχη ἐν διηνεκεῖ ὑπὲρ τοῦ ποιμνίου των ἀγρυπνία. Ἡ ἡγεσία αὐτή, μὴ σαλπίζουσα τοὺς κατὰ τῆς κακίας ἀγρότους τούτους ἀγῶνάς τῆς, ἀκούει ἐνίοτε παρὰ τῶν ἀγροούντων αὐτοὺς ἐπικροεῖς ἐπὶ ἀπαθείᾳ δῆθεν καὶ ἀνανδρίᾳ ἀλλ' ὅπως ἐν συνετετεύξει τον ἐδήλωσεν ἱεράρχης τῆς βορείου Ἑλλάδος, «οἱ ἀρχιερεῖς οὕτε χωρὶ μεταχειρίζονται διὰ νὰ διακηρύξουν τὴν ἐργασίαν των, οὕτε διαφήμωσιν δύνανται νὰ κάμουν, ἀλλὰ πράττουν τὸ καθήκον των ὅπου τὸ ἀξιώμα των τοὺς καλεῖ, χωρὶς θόρον». Καὶ εἶνε πραγματικῶς καταπληκτικὴ ἡ πνευματικὴ καὶ ἡθικὴ ἐν ἀκοιμήτοις ὑπὲρ τοῦ λαοῦ ποιμαντορικαῖς μερίμναις σιωπηλῇ δραστηριότητι τῶν ἱεραρχῶν καὶ τοῦ λοιποῦ ἱεροῦ Κλήρου, ὡς εἶνε κάλλιστα εἰς θέσιν νὰ γνωρίζῃ ἡ Ἐκκλησία.

Οἱ βοηθοὶ Ἱεροκήρυκες.

Ἄν πρέπει, νομίζομεν, νὰ μείνῃ ἀπαρτήρητος ἡ ἐν τοῖς χρονικοῖς τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας ἀναγραφόμενη εἰδήσις περὶ προσλήψεως βοηθοῦ Ἱεροκήρυκος ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πατρῶν μετὰ πρότασιν τοῦ τοπικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας καὶ κατ' ἀπόφασιν τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου. Ὁ θεσμὸς οὗτος, τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ νεαροῦ νόμου περὶ Ἀποστολικῆς Διακονίας θεσπισθείς, παρέχει τὴν δυνατότητα τῆς προσλήψεως περισσοτέρων Ἱεροκηρύκων εἰς ἐκάστην Μητροπόλιν, πυκνωμένων οὕτω τοῦ κηρύγματος. Ἄν ἕκαστον τοπικὸν Συμβούλιον τῆς Ἀπ. Διακονίας προέτεινεν ἕστω καὶ ἕνα βοηθὸν Ἱεροκήρυκα, θὰ εἴχομεν ἀμέσως καὶ ἄνευ μακρᾶς διαδικασίας διπλάσιον ἀριθμὸν Ἱεροκηρύκων, ὧν τόσην ἀνάγκην σήμερον ἔχομεν. Δεδομένου δὲ, ὅτι οἱ βοηθοὶ Ἱεροκήρυκες προορίζονται κυρίως διὰ τὰς κωμοπόλεις καὶ τὰ χωρία, εἶναι πρόδηλος ἡ χρησιμότης αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη τῆς πυκνώσεώς των.

Ἐμμεσος διαφήμισις.

Ἐκκλησιαστικά τινα συμβούλια, ἵνα μὴ ὑποπέσουν εἰς τὸ ἀτόπημα τῆς διὰ τοῦ τύπου γνωστοποιήσεως ἔορτασμοῦ τοῦ ναοῦ ὡς προσκλήσεως τῶν πιστῶν «ἐν τιμήσου» διὰ τῆς προσελεύσεώς των τὴν ἱερὰν πανήγυριν, ἐπινοοῦν ἔμμεσον διαφήμισιν, προαναγγέλοντα ὅτι «θὰ παρασιῶσι» κατὰ τὴν θείαν λειτουργίαν τὰ δεῖνα καὶ δεῖνα (θνομασί) ἐπίσημα πρόσωπα, μεταβαλλομένων οὕτω τῶν ἱερῶν ναῶν εἰς κέντρα κοσμικῆς κινήσεως. Δὲν θὰ παύσωμεν νὰ ἐπαναλαμβάνωμεν ὅτι οἱ τοιοῦτοι ἀμερικανισμοὶ εἶνε ἀσυμβίβαστοι πρὸς τὴν γνήσιαν ὁρθόδοξον εἰσέβειαν.

Τὸ σωφρονιστικὸν ζήτημα.

Εἶνε εἰς ἄκρον θλιβερὰ ὅσα λεπτομερῶς ἐκτίθενται ὑπὸ εἰδικῶν περὶ ἐντελοῦς παρ' ἡμῖν ἀπουσίας σωφρονιστικοῦ συστήματος πρὸς σωτηρίαν τῶν ἀνηλίκων ἐγκληματιῶν. Πρῶτον, δὲν ἔχομεν παιδικὸν σωφρονιστήριον ἄξιον τοῦ ὀνόματός του. Ὀλίγιστοι ἐκ τῶν ἀνηλίκων ἀπομονοῦνται εἰς χωριστὴν μὲν φυλακὴν, ἀλλ' ὑπὸ μυρίας ἑλλείψεις λειτουργοῦσαν οἱ πλεῖστοι ῥίπτονται «εἰς τὰ ἑλληνικὰ μπουντρούμια», πὰ ὅποια καλοῦνται φυλακαί, ὅπου συναγελάζονται μετὰ τῶν λοιπῶν ἐγκληματιῶν. Δεύτερον, μὴ ὑπαρχούσης μετασωφρονιστικῆς περὶ τῶν ἀνηλίκων μερίμνης, γίνονται οὗτοι τρεῖς καὶ τετράκις ὑπὸτροποι τόσον, ὅσπερ ἐξ ἐρεῦνης ἐπὶ 6.356 ἀνηλίκων ἐγκληματιῶν. Ἐνεφάνιζον ὑποτροπὴν 3.402, ἦτοι τὰ 53.500/ο. Τρίτον, τὰ παιδικὰ δικαστήρια εἶνε ἀκαταλληλότατα, διότι οἱ δικασταὶ τῶν ἀνηλίκων εἶνε ἐντελῶς ἀμύητοι γνώσεων ψυχιατρικῆς, παιδαγωγικῆς, παιδικῆς ψυχολογίας καὶ κοινωνιολογίας, πατάσσοντες δὲ τοὺς ἐγκληματιοῦντας ἀνηλίκους διὰ τῆς ποινῆς τῆς φυλακίσεως, καὶ μάλιστα ὅφ' οὗς ὅρους ἐγκλείονται οἱ παρ' ἡμῖν κατάδικοι, δημιουργοῦσι συστηματικὸν πλῆον ἐγκληματίας, διότι «οἱ ἀνήλικοι εἰσέρχονται εἰς τὸ Σωφρονιστήριον κλαίοντες καὶ ἐξέρχονται γελῶντες!» Ἐδημοσιεύσαμεν δ' ἤδη ἐν τῇ «Ἐκκλησίᾳ» σχετικὸν ἄρθρον ζηλωτοῦ κληρικοῦ, ἐπὶ μακρὸν ἀσκήσαντος παιδαγωγικὰ καὶ πνευματικὰ καθήκοντα ἐπὶ μεγάλου ἀριθμοῦ ἀνηλίκων εἰς τὸ Σωφρονιστικὸν κατὰσταμα Ἀβερῶφ καὶ εἰς Ἀναμορφωτικὰ Σχολεῖα, διὰ μελανωιάτων χωρμάτων παραστήσαντος τὴν κατάστασιν τῆς σημερινῆς παρ' ἡμῖν σωφρονιστικῆς πολιτικῆς. Καὶ εἶνε προφανές, ὅτι ἡ λύσις τοῦ προβλήματος τούτου ἐπιβάλλεται ἐπιτακτικῆ καὶ ἄμεσος.

Οἱ παράγοντες.

Οἱ δὲ ἡ προσοχὴ τῶν κυβερνώντων εἰς τὴν ὡς μὴόν τε ἀρίστην διευθέτησιν τοῦ ζωπικωτάτου τοῦτου διὰ τὴν ἑλληνικὴν κοινωνίαν ζητήματος δέον νὰ στραφῇ ἄνευ ἀναβολῆς. ἐπιτάσσεται ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους ἐπολλαπλασιάσθησαν οἱ παρωθοῦντες τὴν παιδικὴν ἡλικίαν εἰς τὸ ἐγκλημα παράγοντες. Αἱ ἀποτελοῦσαι τὴν μακρὰν τοῦ τελευταίου πολέμου οὐρὰν συνθήκαι, ἡ διαγαγὴ τῆς ξενικῆς κατοχῆς, αἱ τόσον διαφθείρασαι τὴν παιδικὴν ψυχὴν κομμουνιστικαὶ ὁργανώσεις καὶ πολλαὶ τῶν κινηματογραφικῶν ταινιῶν, αἱ ὅποιαί θὰ πρόβη νὰ χαρακτηρηθῶν ὡς εἰδανικὴ ἐκπαίδευσις νέων καιν-

ποιῶν» διὰ τῶν διδασκομένων ἐν αἰταῖς πονηριῶν, ψυχικῆς διαφθορᾶς, τελειοποιημένων τρόπων ἀπάτης, σκληροτήτων καὶ βασανισμῶν,—πάντα ταῦτα συνιστοῦν θετικὸς παράγοντας ἐξαχρειώσεως τῆς ἑλληνικῆς νεολαίας. Ἄν δὲν ἐπῆρχε δὲ καὶ τὸ Κατηγορικὸν Σχολεῖον, σύμπτας ὁ παιδικὸς ἡμῶν κόσμος, μηδὲν ἀποκομίζων ἐκ τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως, πολλάκις δὲ καὶ θετικὴν βλάβην, διαφθειρόμενος δὲ καὶ ὑπὸ τῶν ἐν λόγῳ παραγόντων, θὰ ἀπῆρτιζε μίαν κοινωνίαν τῆς αἰρίας, τὴν ὅποian ἐνκόπως δύναται τις νὰ φαντασθῇ.

Τὰ ἐν Κύπρῳ.

Ὁ ὁρθόδοξος κόσμος θέλει νὰ ἐπίξῃ ὅτι, παρὰ πάσας τὰς δυσχεροτάτους ἐκ Κύπρου εἰδήσεις περὶ τὸ ζήτηματος τῆς ἐκλογῆς Ἀρχιεπισκόπου, ὁ εὐσεβὴς κομπριακὸς λαὸς θὰ δυννηθῇ ἐν τέλει νὰ ἀρθῇ ἐπερᾶνω τῶν ὀφειῶν πολιτικῶν ἀντιθέσεων καὶ μακρὰν παντός πολιτικοῦ ἑπολογισμοῦ νὰ ἐκλέξῃ τὸν προθυεράρχην του, ἀποβλέπων ἀποκλειστικῶς πρὸς τὸ πνευματικὸν συμφέρον τῆς ἐν τῇ μεγαλονήσῳ πάντοτε ἀκμαίας ὁρθοδοξίας. Ἡ μεγάλη χαλεπότης τῶν νῦν καιρῶν ἐπιβάλλει ἄκρον σύνεσιν καὶ αὐτοσυγκέντρωσιν καὶ συντομισμὸν τῶν κοινῶν προσπαθειῶν πρὸς ταχεῖαν καὶ ἀσφαλῆ εὐόδωσιν τῶν ἐπασχολοῦντων τὸν καθ' ὄλον ἐλληνισμὸν ζωπικῶν ζητημάτων.

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐπὶ τῇ βασι εὐνοίας τῶν διατάξεων τοῦ ἄρθρου 15 ἐδαφ. 2 τοῦ Ἄν. Νομοῦ 536)45 «περὶ ρυθμίσεως τῶν ἀποδοχῶν τοῦ ὁρθοδόξου Ἐφημεριακοῦ Κλήρου τῆς Ἑλλάδος κ.λ.π.» καὶ κατόπιν σχετικῶν προτάσεων τῶν οἰκείων Μητροπολιτικῶν Συμβουλίων, ἐδημοσιεύθη Β. Δ. «Περὶ συγχωνεύσεως ἐνοριῶν τῶν Ἱ. Μητροπόλεων Πατρῶν, Αἰτωλοακαρνανίας, Δημητριάδος, Φθιώτιδος, Καρυστίας, Ζακύνθου, Ρυθείου, Γρεβενῶν, Πολυκαρῆς καὶ Κιλκισίου, Ἀρσινόουπόλεως, Ἀλεξανδρουπόλεως, Φλωρίνης, Φιλιατῶν καὶ Κασσανδρείας». Τὸ πλῆρες κείμενον τοῦ ἀνωτέρω Β. Διατάγματος θὰ δημοσιευθῇ εἰς τὸ προσεχὲς φύλλον τῆς «Ἐκκλησίας».

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΑΘΗΝΩΝ

Τῇ 25 Ἀπριλίου ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τοῦ Ἁγίου Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου, ὡς καὶ τῇ 4 Μαΐου ἐπὶ τῇ συμπληρώσει 40 ἡμερῶν ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ ἀειμνήστου Βασιλέως Γεωργίου, ἐπέβλησαν ἐντολῆς τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου ἐπιμνημόσυνοι δεήσεις εἰς ἅπαντας τοὺς ἱερούς ναοὺς τῆς Ἀγιωτάτης Ἀρχιεπισκοπῆς ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς αὐτοῦ.

—Τῇ Κυριακῇ, 4ῃ Μαΐου, ἡ Α. Μ. ἐχοροστάτησε κατὰ τὸ τέλοςθὲν ἐν τῷ ἰ. ναφ τῆς Μητροπόλεως 40θήμερον μνημόσυνον ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ ἀειμνήστου Βασιλέως Γεωργίου τοῦ Β'.

—Τῇ Κυριακῇ 5 μ. ἡ Α. Μ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος κατεβῆ ἐπὶ Πειραιᾶ παρέστη εἰς τὴν γενομένην ἐν τῷ Πειραικῷ Συνδέσμῳ ἑορτὴν τῶν Ὁρθοδόξων Χριστιανικῶν Ἐνώσεων, πρὸς τὰ μέλη τῶν ὁποίων καὶ ὁμίλησεν.

—Τῇ 9 Μαΐου ἡ Α. Μ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος προήδρευσεν ἐν τῇ Ἀρχιεπισκοπῇ συνεδριάσεως τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, ὡς καὶ συνεδρίας τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Κασμιτείου Κληροδοτήματος.

—Τῇ παρελθούσῃ Δευτέρῃ κατόπιν ἰδιαίτης ἐντολῆς τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου ἐγένετο ἐπὶ κληρικῶν τῆς Ἱεράς Ἀρχιεπισκοπῆς εἰδικὴ ὁμιλία πρὸς τοὺς τρεπόμενος τοῦ Ἀναμορφωτικοῦ Θηλέων καθῶς καὶ διανοῦ-

τευχῶν τοῦ κατὰ Λουκᾶν ἱεροῦ Εὐαγγελίου. Τὰ κοράσια, ἡλικίας 10-18 ἐτῶν, παρηκολούθησαν τὴν ὁμιλίαν μὲ ἰδιαιτέραν προσοχὴν καὶ ἐξέφρασαν τὴν ἐπιθυμίαν ὅπως τοιαῦτα ὁμιλῶνται γίνωνται πρὸς αὐτὰ συχνότερον.

Ἀποστολικὴ Διακονία. Τὸ Κεντρικὸν Συμβούλιον τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας κατὰ τὰς δύο αὐτοῦ τελευταίας συνεδρίας προέβη εἰς τὴν λήψιν διαφόρων ἀποφάσεων, ἀναφερομένων εἰς τὴν τακτοποίησιν τοῦ προσωπικοῦ τῆς Κεντρικῆς ὑπηρεσίας καὶ τὴν διασφάλισιν τῶν πόρων αὐτῆς. Ἀπὸ τῆς συνεδρίας τῆς 9ης τρέχ. μηνὸς ἤρχισεν ἀκοῦον τοῦ Γενικοῦ Διευθυντοῦ, ἐκθέτοντος τὸ πρόγραμμα τῆς ἐργασίας τοῦ Ὄργανισμοῦ. Δι' ἀποφάσεως τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου ἀνετέθη προσωρινῶς εἰς τὸν ἐκ Ῥόδου ἐπανακάμψαντα Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτην κ. Τιμόθεον Ματθαίου ἢ Διεύθυνσις τοῦ θείου Κηρύγματος, εἰς δὲ τὸν Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτην κ. Βαρνάβαν Τζωρτζᾶτον, προσληφθέντα προσωρινῶς εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ἀπ. Διακονίας, ἢ Διεύθυνσις τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων.

—Κατόπιν προτάσεως τοῦ τοπικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἀπ. Διακονίας τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πατρῶν, τὸ Κεντρικὸν Συμβούλιον αὐτῆς ἐνέκρινε τὸν διορισμὸν τοῦ κ. Κωνσταντίνου Κούρκουλα, πτυχιούχου τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ὡς βοηθοῦ Ἱεροκήρυκος ἐπὶ μίαν τριετίαν, συμφώνως τοῖς ἀρθροῖς 14 § 2 καὶ 28 τοῦ Νόμου, 976 «Περὶ Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἑκκλησίας τῆς Ἑλλάδος».

Ε Π Α Ρ Χ Ι Α Ι

Μητρόπολις Θεσσαλιώτιδος

Μεγαλοπρεπῶς ἐφορτάσθη ἐν Καρδίτῃ ἡ εὐορτή τοῦ Ἁγίου Σεραφεῖμ. Τὴν μεσημβριανὴν τῆς παραμονῆς ἀφιχθεὶς ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Τρίκκης καὶ Σταγῶν κ. Χερουβεῖμ ἐμλοξενήθη παρὰ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου κ. Ἱεζεκιήλ. Τὴν 7ην ἑσπερινὴν ὥραν ὑπὸ τοὺς ἤχους τῶν κωδῶνων τοῦ μητροπολιτικοῦ ναοῦ πενήτηκοντα ἱερεῖς παρέλαβον ἀφοπτερόντες τοὺς Μητροπολίτας ἐκ τοῦ μητροπολιτικοῦ μεγάρου καὶ ὀδεύοντες εἰς δύο στοίχους προπορευομένου τοῦ Ἀρχιμ. Σάββα κρατοῦντος τὴν ἀρχιερατικὴν ράβδον, ἐφθασαν πρὸ τοῦ μητροπολιτικοῦ ναοῦ, εἰς τὸν νάρθηκα τοῦ ὁποίου ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Τρίκκης κ. Χερουβεῖμ περιεβλήθη τὸν μανδύαν καὶ εἰσεβῆν εἰς τὸν ναὸν ἀνήλθεν ἐπὶ τοῦ ἀρχιερατικοῦ θρόνου καὶ ἤρχισεν ὁ Ἑσπερινός, περὶ τὸ τέλος τοῦ ὁποίου ὁ Σεβ. Τρίκκης ὁμίλησε περὶ τοῦ Ἁγίου Σεραφεῖμ. Τὴν ἑπτάριον Κυριακὴν ἱεροῦργησαν ἀμφοτέρωι οἱ Μητροπολίται καὶ περὶ ὧραν 10 1/2 ἐγένετο ἡ ἀνά τὴν πόλιν μετὰ τῶν ἱερῶν λειψάνων τοῦ Ἁγίου Σεραφεῖμ λιτανεῖα, ἀκολουθούσαντων τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν μετὰ 50 ἱερέων, τοῦ στρατοῦ μετὰ τοῦ Μετάρχου Στρατηγοῦ κ. Τσιγκοῦνη, τῶν ἀξιωματικῶν, τοῦ Νομάρχου κ. Φουντουλάκη, τοῦ Δημάρχου κ. Χατζημήτρου μετ' ὅλων τῶν Ἀρχῶν τῆς πόλεως καὶ πλήθους πολλοῦ προπορευομένης τῆς στρατ. μουσικῆς. Ἐν τῇ κεντρικῇ πλατείᾳ τῆς πόλεως ἐγένετο δέησις, ἐκεῖθεν δὲ ἐπανέκαμψαν εἰς τὸν μητροπολιτικὸν ναόν. Τὴν μεσημβριανὴν παρετέθη γεῦμα ὑπὸ τοῦ κ. Δημάρχου εἰς τὸ Πανσύλτυον πρὸς τιμὴν τοῦ Μητροπολίτου Τρίκκης. Τὰς μεσημβρινὰς ὥρας συνηγωνίσθησαν τὰ σωματεῖα τῆς πόλεως καὶ Μεραρχίας Τρικιάλων διὰ τὸ ἀθλοθετηθῆν ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Θεσσαλιώτιδος κύπελλον, τῆ δὲ ἑσπέρας ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἱεζεκιήλ παρέδωσε δεῖπνον ἐν τῇ Ἱερᾷ Μητροπόλει πρὸς τιμὴν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Τρίκκης.

Μητρόπολις Πατρῶν

Γράφουσιν ἡμῖν ἐκ Πατρῶν δι' ἡ ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ ἐτους ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πατρῶν συγκροτηθεῖσα ἐπιτροπεία ὑπὲρ τῶν Ἀκριτῶν διενήργησεν ἔρανον καὶ συνεκέντρωσεν ὑπὲρ τὰ 50 ἑκατομμύρια δραχμῶν. Δι' αὐτῶν ἐσχημάτισε 500 δέματα, ἀτινα κατὰ τὰ τέλη Φεβρουαρίου ἢ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς

Παῦλος, ὡς Διάδοχος τότε τοῦ θρόνου, καὶ ἡ Βασίλισσα Φρειδερίκη διένειμαν εἰς τοὺς ἀκριτάς. Ἐκατον δέμα περιεῖχε διάφορα εἶδη ρουχισμοῦ, τρόφιμα ποικίλα καὶ ἄλλα χρειώδη. Ἐπίσης ἀπεστάλησαν διὰ τῆς «φανέλλας τοῦ στρατιώτου» 600 ζεύγη μαλλίνων καλτσῶν εἰς τοὺς ἀκριτάς καὶ ἱκαναὶ οἰκογένειαι τῶν ἐν Πατρῶν ἐνισχύθησαν οικονομικῶς κατὰ τὸ Πάσχα.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης ἐπὶ ταῖς εὐορταῖς τοῦ Πάσχα διενήργησεν ἔρανον ὑπὲρ τῶν πτωχῶν, ὅστις καὶ ἀπέδωκεν 31 ἑκατομμύρια, διανεμηθέντα διὰ τῶν Ἐνοριακῶν Φιλ. Ταμείων.

Εἰς τοὺς κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς ψαλέντας μεγάλους ἑσπερινούς εἰς διαφόρους ἐκ περιτροπῆς Ναοῦ τῶν Πατρῶν ἑχοροστάται ὁ Σεβ. Πατρῶν. Τὸν θείον λόγον ἐκήρυττον ὁ Σεβ. καὶ οἱ δύο Ἱεροκήρυκες τῆς περιφέρειας. Οἱ πνευματικοὶ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως, δι' οὓς εἶχον συσταθῆ πρότερον εἰδικὰ Φροντιστήρια, ἐδέχοντο τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ ἐξομολογηθοῦν καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς. Ἐκάστην Τετάρτην καὶ Παρασκευὴν ἐδέχοντο ἀποκλειστικῶς τοὺς νέους καὶ τὰς νεάνιδας. Κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα ἡ Α. Σ., συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Πρωτοσυγκέλλου, ἐπεσκέφθη τὰς φυλακὰς καὶ τὰ Φιλανθρωπικὰ καταστήματα τῶν Πατρῶν.

Μητρόπολις Σιδηροκάστρου

Ὁ πρωτοβουλιὰ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Σιδηροκάστρου κ. Βασιλείου διενεργηθεὶς ἔρανος ὑπὲρ τῶν πτωχῶν ἀπέδωκεν 1,100,000 δραχμῶν, αἵτινες διὰ τοῦ Φιλοπτώχου Ταμείου τῆς Μητροπόλεως καὶ δι' Ἐπιτροπῶν ἐκ κυριῶν καὶ Δεσποινίδων διανεμήθησαν ἐπὶ ταῖς εὐορταῖς τοῦ Πάσχα εἰς τὰς πτωχὰς οἰκογενείας. Ἐπίσης ἡ Ἱ. Μητρόπολις διένειμε καὶ 3.000 πασχαλινὰ ὠὰ εἰς τοὺς στρατῶνας, τὴν Ἀστυνομίαν, τὸ νοσοκομεῖον, τὸ Ὀρφανοτροφεῖον καὶ εἰς τοὺς δημοσίους ὑπαλλήλους. Ὡσαύτως κατὰ τὰς ἁγίας ἡμέρας τοῦ Πάσχα ἐπυκνώθη τὸ κήρυγμα εἰς τοὺς ἱ. ναοὺς καὶ μετὰ τῶν στρατιωτῶν τόσοσ ἐκ μέρους τοῦ Σεβασμιωτάτου ὄσον καὶ τοῦ Ἱεροκήρυκος τῆς Ἱ. Μητροπόλεως καὶ τοῦ Γραμματέως αὐτῆς.

Ἰδιαιτέρα καταβάλλεται μέριμνα, ὅπως ἐπιτευχθῇ ἡ λειτουργία Ἀναγνωστηρίου, ἵνα τοῦτο χρησιμεύσῃ ὡς τόπος συγκεντρώσεως καὶ ὀργανώσεως τῆς Νεολαίας ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν τῆς Α. Σ. καὶ τοῦ Ἱεροκήρυκος.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ Κ)ΠΟΛΕΩΣ

Κρήτη : Τὴν 18ην παρελθόντος μηνὸς Ἀπριλίου συνεκροτήθη ἐν τῇ ἱστορικῇ Ἱ. Μονῇ τοῦ Ἀρκαδίου Ρεθύμνης τὸ πρῶτον «Παγκρήτιον Θερησκευτικὸν Συνέδριον» τῆ συμμετοχῆ πάντων τῶν θερησκευτικῶν Σωματείων τῆς Μεγαλονήσου. Ἡ ὀργανωτικὴ ἐπιτροπὴ εἶχεν ἀποτελεσθῆ ἐκ τοῦ Θεοφ. Ἐπισκόπου Ρεθύμνης κ. Ἀθανασίου, ὡς πρόεδρου, καὶ ἐξ ἐνὸς θεολόγου καθηγητοῦ ἐξ ἐκάστου τῶν τεσσάρων νομῶν τῆς νήσου. Τὰ ἀποσχολήσαντα τὸ συνέδριον θέματα ὑπῆρξαν: 1) Τρόποι συντονισμοῦ τῶν ἐνεργειῶν τῶν θερησκευτικῶν σωματείων Κρήτης καὶ 2) Ποῖα συμπεράσματα ἐξάγονται ἐκ τῆς μέχρι σήμερον ἐργασίας καὶ πῶς δύναται αὕτη νὰ γίνῃ πληρεστερά καὶ περισσότερον σύγχρονος.

—Ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου κ. Ἀγαθάγγελος καὶ οἱ ἐφημέριοι τῆς πόλεως Χανίων κατόπιν τῶν τελευταίων ἐν Κρήτῃ γεγονότων, τῶν ἀπειλησάντων τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ἡσυχίαν τοῦ τόπου, ἐξαπέλευσαν ἐμπνευσμένην προκήρυξιν πρὸς τὸν Κρητικὸν λαὸν καλοῦντες αὐτόν, ὅπως ἐν ὀνόματι τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ αἵματος τῶν μαρτύρων τῆς ἡρωικῆς Μεγαλονήσου μὴ θελήσῃ νὰ χυθῇ ἀδελφικὸν αἷμα πρὸς αἰώνιον στιγματισμὸν τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς ἐνδόξου Κρητικῆς Ἱστορίας.

Δωδεκάνησος. Τῇ 30ῇ λήξαντος μηνὸς ἢ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς ἐδέχθη εἰς ἀκρόασιν διαρκέσασαν ἐπὶ μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν τὴν Α. Σ. τὸν Μητροπολίτην Ῥόδου κ. Τιμόθεον, ὅστις τῇ μὲν προτεραίᾳ ἔσχε διάφων συνέν-

τευξιν μετά τοῦ Ἀντιπροέδρου τῆς Κυβερνήσεως καί Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Τσαλδάρη, τῇ δὲ 29ῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἐγένετο δεκτὸς ὑπὸ τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως κ. Μαξίμου.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Τὸ πατριαρχικὸν Γραφεῖον Τύπου καὶ πληροφοριῶν ἐδημοσίευσεν ἀνακοίνωσιν, καθ' ἣν ἡ Α.Θ.Μ. ὁ Πάπας καὶ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας καὶ πάσης Ἀφρικῆς κ. Χριστοφόρος, ἀναγνώσας τηλεγράφημα τῆς Ἀσσοσιέτεντ Πρέσ ἐκ Νέας Ὑόρκης, ἀπὸ 9 Ἀπριλίου 1947, καθ' ὃ κληρικοὶ προτεστάνται Ἀμερικανοὶ κατεδίκασαν τὸν τελευταῖον λόγον τοῦ Προέδρου Τρουμαν, δι' οὗ οὗτος εἰσηγεῖτο ἐπικουρίαν πρὸς τὴν Ἑλλάδα, ἐκφράζει τὴν ἐκπληξίν του, ὅτι ὁ Αἰδ. Οὐίλλιαμ Χρόουωρντ Μέλις προεδρεύει ἐν Ἀμερικῇ «ἐθνικοῦ σωματοεῖου σοβιετο-ἀμερικανικῆς φιλίας» καὶ ἀξιοὶ μετὰ 200 κληρικῶν προτεσταντῶν ἀμερικανῶν, ἵνα ματαιωθῇ ἡ πρὸς τὴν Ἑλλάδα μελετωμένη ἀμερικανικὴ ἐπικουρία. Ἡ Α.Θ.Μ. ἐξεπλάγη, διότι μία τοιαύτη ἐներγείαι ἐγένετο ἐκ μέρους ἀμερικανῶν κληρικῶν, ἐνῶ εἶναι πασιγνώστον ὅτι βάσις τῶν σοβιετικῶν ἀρχῶν εἶναι ἡ ἀθεΐα καὶ μετὰ τοῦτο ἡ διὰ κομμουνιστικῆς ἀφομοιώσεως ἔνωσις ὄλων τῶν λαῶν ὑπὸ τὰ σοβιετ, δηλ. ὑπὸ τὴν ἀθεΐαν. Ἀρμύζει τοῦτο εἰς κληρικούς :

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΚΥΠΡΟΥ

Κατὰ νεωτέρας ἐκ Κύπρου εἰδήσεις ἀνεκλήθη ἡ ἀπόφασις τοῦ Τοποτηρητοῦ τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ θρόνου Σεβ. Μητροπολίτου Πάφου περὶ ἀπομακρύνσεως αὐτοῦ ἐκ τῆς νήσου καὶ ἰδιωτεύσεως ἐν Ἀγίῳ Ὄρει.

—Τὴν 29ην Μαρτίου ἔφθασεν εἰς Κύπρον ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δέρκων κ. Ἰωακείμ, ὁ προσκληθεὶς ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας Κύπρου διὰ τὸν ἀπαρτισμὸν ἱερᾶς Συνόδου πρὸς διενέργειαν ἐκλογῆς Ἀρχιεπισκόπου.

—Τὴν 16ην τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἐπανῆλθεν εἰς Κύπρον ἡ ἐθνικὴ Πρεσβεία, γενομένη ἐνθουσιωδῶς δεκτὴ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ λαοῦ. Ἐν τῷ Ἰ. Ναῶ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου ἐν Λευκωσίᾳ ἐψάλη σύντομος δέησις, μετὰ τὴν ὁποίαν ὁ Σεβ. Κυρηνεὶας προσεφώνησε καταλλήλως τὰ μέλη αὐτῆς. Ἡ Α. Πανιερότης, ἀφοῦ ἐξέφρασε λύπην διὰ τὴν ὑπουργικὴν δῆλωσιν, ὅτι δὲν μελετᾶται μεταβολὴ εἰς τὸ καθεστῶς τῆς Κύπρου, καὶ διὰ τὰς ἀκουσθείσας ἐν τῆς Βουλῆ τῶν Κοινοτήτων ἐπευφημίας διὰ τὴν ἀπόφασιν ταύτην, κατέληξε μετ' οὗτος ἐξῆς λόγους :

«Εἰς κόπους οὐκ ὀλίγους ὑπεβλήθητε, ἀλλ' ἐπανερχεσθε κοιμίζοντες στοιχεῖα, ἅτινα ἰκανῶς, ὡς ἐλπίζομεν, θὰ βοηθήσωσιν εἰς τὸν περαιτέρω ἀγῶνα, ἐφ' ᾧ καὶ ἐκφράζω ὑμῖν τὰς εὐχαριστίας τοῦ Παγκυπρίου. Σήμερον κλείει μία φάσις τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν ζητήματος καὶ ἀρχεται ἕτερα. Δὲν θὰ σταυρώσωμεν τὰς χεῖρας, οὔτε θὰ ὑποστείλωμεν τὴν σημαίαν. Τούναντιον. Θὰ ἐντείνωμεν τὰς δυνάμεις, θὰ συστηματοποιήσωμεν τὸν ἀγῶνα, θὰ κρατήσωμεν τοῦτον πάντα ἀνόθευτον ἀπὸ ὀθνεῶν καὶ ξένων καὶ θὰ τὸν διεξαγάγωμεν μετὰ τῆς πίστεως ἐκείνης, ἥτις καὶ ὄρη μεθιστάνει. Θὰ προχωρήσωμεν ἀπότῃτοι, ἐλπίζοντες πάντοτε ἐπὶ τὸν Κύριον, διότι Ἐκεῖνος εἶναι τῶν ἀδυνάτων ὁ ἀπροσμάχητος βοηθός. «Ζητήσατε τὸν Κύριον καὶ κραταιώθητε, ζητήσατε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ διὰ παντός». Ἐχόντες ἐν νῷ καὶ τὸ προγονικὸν «εἰς οἰωνὸς ἄριστος αὐνεσθαι περὶ πάτρης», θὰ προχωρήσωμεν εἰς τὸν ἀγῶνα μετ' ἰστίην καὶ ἐνθουσιασμὸν, μετ' ἀξιοπρέπειαν καὶ σύνεσιν. ἐνθυμούμενοι, ὅτι «μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός».

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΣΕΡΒΙΑΣ

Καθ' ἃ ἀνέγραψεν ἡ καθολικὴ ἐφημερὶς «La Croix», ὅταν ἡ Α. Μ. ὁ Πατριάρχης Σερβίας Γαβριὴλ ἀπεφάσισεν νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Βελιγράδιον, ἡμπίδισε τὸν ἐξ Ἰταλίας εἰς τὴν Τσεχοσλοβακίαν συνοδεύσαντα αὐτὸν Γραμματέα του νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ εἰς Σερβίαν εἰπὼν «ἂν πρέπη νὰ ἀποθάνω ἐγὼ πού εἰμαι γέρον, σὺ πρέπει νὰ ζήσης». Τοῦτο, διότι εἰς τινὰς ὀρθοδόξους

κύκλους φιλίως πρὸς τὸν Πατριάρχην διακειμένους εἶχε νομισθῇ ὅτι βαίνει πρὸς βέβαιον θάνατον. «Καί-τοι ὁ Μακαρ. Γαβριὴλ δυνατόν νὰ μὴ ἀντιμετώπισῃ ἄμεσον τὸν κίνδυνον τοῦ θανάτου — προσθέτει ἡ ἐφημερὶς—τὸ γεγονός εἶνε ὅτι ἡ εἰς τὸ Πατριαρχεῖον τοῦ ἐπιστροφῆ του θὰ εἶνε ταυτόσημος πρὸς φυλάκισιν. Τοῦτο δὲν ἐβράδυνε νὰ βεβαιωθῇ ἐκ τοῦ γεγονότος, καθ' ὃ ὁ ὑπὸ τὸν κομμουνιστικὸν ἔλεγχον τύπος εἶχεν ἀμέσως δημοσιεύσει δηλώσεις ἐνθουσιώδεις ὑπὲρ τῶν στραταρχῶν Στάλιν καὶ Τίτο, ἀποδοθείσας εἰς τὸν Πατριάρχην, αἱ ὁποῖαι ὅμως ἐτέλουν εἰς πλήρη ἀντίθεσιν πρὸς τὴν ἐν Ἰταλίᾳ ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου μικρὸν πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς του δημοσιευθεῖσαν ποιμαντορικὴν ἐπιστολήν, ἐπέχουσαν θέσιν πολιτικῆς διαθήκης. Τελῶν ἐγκλειστος τῶν Πατριαρχείων τοῦ Βελιγραδίου ὁ Πατριάρχης δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀρνηθῇ τὰ εἰς αὐτὸν χάριν τῆς κομμουνιστικῆς προπαγάνδας ἀποδοθέντα ὑπὸ τοῦ κομμουνιστικοῦ τύπου. Οὐδόλωσ. λοιπὸν, θαυμαστόν—ἐπάγεται ἡ La Croix — ὅτι ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας οἱ ἐν ὑπερῷᾳ ἡγέται τῆς ὀρθοδόξου σερβικῆς Ἐκκλησίας ἀρνούνται νὰ πιστεύουσιν εἰς τὰς δηλώσεις τοῦ Πατριάρχου καὶ ἐμμένουσιν ἀπολύτως εἰς τὴν ἀντικομμουνιστικὴν στάσιν τῶν».

ΡΩΜΑ-ΓΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Καθ' ἃ ἀναγράφει τὸ λονδίνειον καθολικὸν «Tablet», ὁ κροάτης κομμουνιστὴς Πρωθυπουργὸς κ. Βλαδίμηρος Βακαρίκ, ἐλθὼν εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ ἐν Lerogiana φυλακισθέντος Ἀρχιεπισκόπου Ζάγγρεμπ Στερίνας, ὅταν εἰσηλθεν εἰς τὸ κελλίον του προσηγόρευσεν αὐτὸν «Σεβασμιώτατε». Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος διακόψας αὐτὸν εἶπε «διὰ χάρις δὲν εἰμαι «Σεβασμιώτατος», ἀλλὰ μόνον «ὁ φυλακισμένος Στερίνας», ὅπως ἀπετείνετο πρὸς αὐτὸν τὸ δικάσαν αὐτὸν δικαστήριον. Εἰς δῆλωσιν τοῦ πρωθυπουργοῦ, ὅτι θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἀπολυθῇ ἐὰν ἐζήτηε γραπτῶς συγγνώμην, ὁπότε θὰ ἔπρεπε νὰ καταλίπῃ τὴν Κροατίαν καὶ νὰ ἀπέλθῃ οπουδήποτε εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἀπήντησεν, ὅτι οὐδένα δέχεται νὰ παρακαλέσῃ, εἰ μὴ μόνον τὴν ἐπαναληψὶν τῆς δίκης «ὄχι ὅμως ὑπὸ τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ λαοῦ μου, ὡς πρὸς θεὸν καὶ τῆς χώρας ἀναχωρήσιν μου, οὐδέποτε θὰ ἐπιχειρήσω τοιοῦτο διάβημα. Θὰ μείνω μετ' ὁν λαόν μου, ἔστω καὶ φυλακισμένος. Ὁ καλὸς Κύριος θὰ μοι δώσῃ τὴν δύναμιν νὰ καρτερῶ ἐφ' ὅσα ἔτη ἤθελε μοὶ χάριση νὰ ζῶ μετὰ τοῦ λαοῦ μου».

—Ἐν Ἀλβανίᾳ συλληφθεὶς ἐφυλακίσθη ὁ ἄλβανος τὴν καταγωγὴν ρωμαιοκαθολικὸς Ἐπίσκοπος Σεβ. Φραντσέσκο Γζίνι, ἀποστολικὸς ἐν τῇ χώρᾳ ἀντιπρόσωπος. Κατὰ τὸν ἀσύρματον τοῦ Βατικανοῦ, δύο ἱερεῖς τοῦ Σκουτάρεως, ἐπὶ μακρὸν ὑποστάντες βασανιστήρια, ἀπέθανον. τὰ δε σώματά του ἐρρίφθησαν ἐκ τοῦ παραθύρου ἕξω τῆς φυλακῆς, ἵνα νομισθῇ ὅτι ἠτοκτόνησαν. Πάντες οἱ ἐν Ἀλβανίᾳ φραγκισκανοὶ συνελήφθησαν, ἡ δὲ μονὴ τῶν κατεστράφη. Ἐξ ὄλου τοῦ ρωμαιοκαθολικοῦ κλήρου τοῦ Σκουτάρεως—κατὰ τὰς αὐτὰς εἰδήσεις—δύο μόνον ἱερεῖς ὑπελείφθησαν ἐλεύθεροι, ὧν ὁ μὲν εἶνε τυφλός, ὁ δὲ ἀνάπηρος. Ἐπίσης πάσαι αἱ μοναχαὶ, ἐκδιωχθεῖσαι ἐκ τῶν μονῶν τῶν, ἐξηναγκάσθησαν νὰ ἀποβάλουν τὴν μοναχικὴν τῶν περιβολῆν.

ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΙΣ

Προκειμένου νὰ ἐνισχυθῶσι νὰ ἀνώτερα στελεχῇ τῆς Ἀγιοταρικῆς Ἀδελφότητος διὰ τριῶν τοῦλάχιστον κληρικῶν πτυχιούχων τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ἢ Θεσσαλονίκης ἢ ὁμοτίμων ἑτέρας Θεολογικῆς Σχολῆς καὶ τὰ κατώτερα τοιαῦτα διὰ δώδεκα Κληρικῶν ἐχόντων ἀπολυτήριον τοῦλάχιστον Γυμνασίου, παρακαλοῦμεν τοὺς ἐνδιαφερομένους, ὅπως ἐντός δύο μηνῶν ὑποβάλωσι τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ τὰς αἰτήσεις αὐτῶν μετὰ σχετικῶν πτυχίων καὶ ἀπολυτηρίων.

(Ἐκ τοῦ Γραφείου τῆς Ἱ. Συνόδου)

ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΙΣ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Πρός τὰ Ἐκκλησιαστικά Συμβούλια τῆς Ἐπικρατείας

Τὰ Ἐκκλησιαστικά Συμβούλια τῶν Ἱερῶν Ναῶν παρακαλοῦνται, ὅπως καταβάλλωσιν ἀνελλιπῶς τὴν εἰσφορὰν τῶν ἐκ ποσοστοῦ 30)ο ἐπὶ τῶν ἀκαθάρτων εἰσπράξεων τῶν ὑπὲρ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας. Ἡ εἰσφορὰ αὕτη συμφώνως τῷ Νόμῳ 976)1946 πρέπει νὰ κατατιθῆται κατὰ τὰ αὐτὰ χρονικά ὅρια, ὡς καὶ ἡ ὑπὲρ τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. τοιαύτη. Ἦτοι κατὰ μῆνα ὑπὸ τῶν Ναῶν τῶν πόλεων καὶ τῶν ἐδρῶν Μητροπόλεων καὶ κατὰ τριμηνίαν ὑπὸ τῶν λοιπῶν Ναῶν.

Ἡ καταβολὴ πρέπει νὰ γίνηται εἰς τὰ κατὰ τόπους Τοπικά ΤΑΚΕ, ἅτινα, συμφώνως τῷ Νόμῳ, ἐνεργοῦν καὶ τὰς εἰσπράξεις τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, ἐκδίδοντα τὰ αὐτὰ διπλότυπα γραμμάτια, διὰ τῶν ὁποίων εἰσπράττουσι καὶ τοὺς πόρους τοῦ ΤΑΚΕ.

Εἰς τὴν περιπτώσειν ἀποστολῆς ἐμβάσματος ἀπ' εὐθείας πρὸς τὴν Ἀποστολικὴν Διακονίαν πρέπει ν' ἀπευθύνωνται ὡς ἑξῆς: «Πρὸς τὴν Ἀποστολικὴν Διακονίαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὁδὸς Φιλοθέης 19, Ἀθήνας». Ὅπισθεν τοῦ ἀποκόμματος τῆς ἐπιταγῆς, δεόν ἀπαραιτήτως ν' ἀναγράφηται ὁ σκοπὸς τῆς ἀποστολῆς, ὁ ἀποστολεὺς Ἱερὸς Ναὸς, ὁ τόπος καὶ ἡ Μητροπολιτικὴ Περιφέρεια.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΘΥΑΤΕΙΡΩΝ

ΚΑΘΕΔΡΙΚΟΣ ΝΑΟΣ ΑΓΙΑΣ ΣΟΦΙΑΣ ΕΝ ΛΟΝΔΙΝΩ

Προκειμένου νὰ πληρωθῆ θέσις β' ἐφημερίου τοῦ ἄνω μνημονευομένου Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ δι' ἐκλογῆς ὑπὸ τῆς Συνελεύσεως καλοῦνται οἱ βουλομένοι νὰ υποβάλλωσιν υποψηφιότητα ὅπως ἀποστειλωσιν αἰτήσιν πρὸς τὸν Μητροπολιτὴν Θυατείρων ἢ τὴν Ἐπιτροπὴν τοῦ Καθεδρικοῦ Ναοῦ (The Greek Cathedral, Moscow Road, London, W. 2. England.) μετὰ συντόμου βιογραφίας καὶ φωτογραφίας.

Οἱ υποψήφιοι ἄγαμοι, δεόν νὰ ἔχωσι τὴν κανονικὴν ἡλικίαν καὶ ὡσιν ἀπόφοιτοι Θεολογικῆς Σχολῆς. Τελευταία προθεσμία πρὸς υποβολὴν αἰτήσεων τάσσεται μὴν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης.

Μισθοδοσία £ 350 ἑτησίως, περιπλέον τυχηρὰ καὶ ἑξοδα ὀδοιπορικά, Προσέτι παρέχεται κατοικία ἐπιπλωμένη μετὰ φωτισμοῦ καὶ θερμάνσεως. Ἐν τοῖς γραφείοις τῆς Ἐκκλησίας καὶ παρὰ τῇ Γενικῇ Διευθύνσει τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας εὐρητὰ ἀντίτυπον πλήρους κανονισμοῦ τῆς Κοινοῦτος Λονδίνου, ὃ δύνανται νὰ λάβωσι γνῶσιν οἱ ἐνδιαφερόμενοι.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

Ὁ Ἱερὸς Ναὸς Ἁγίου Παντελεήμονος «Ἀχαρνῶν» ζητεῖ Ἱεροδιάκονον καλλίφωνον ἀπὸ τῆς Ἰουλίου ἐ. ἔ. Οἱ ἐπιθυμοῦντες καλοῦνται νὰ υποβάλλωσιν αἰτήσιν διορισμοῦ.

Τὸ Ἐκκλησ. Συμβούλιον

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Ἐπιστολαί, ἄρθρα, βιβλία, περιοδικὰ καὶ ἐφημερίδες ἐπ' ἀνταλλαγῇ: Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τῆς «Ἐκκλησίας», Ὁδὸς Μοσχονησίων 12Α Ἀθήνας 8. [Τηλέφ. 82,219].

Συνδρομαὶ καὶ ἐμβάσματα διὰ ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς: Πρὸς τὸν Διαχειριστὴν τοῦ Περιοδικοῦ «Ἐκκλησία», Ἀθήνας (Κ), ὁδὸς Φιλοθέης 19.

Ὁδῆμα αἰτήσις πρὸς ἑγγραφήν λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν ἂν δὲν συνοδεύηται ὑπὸ τοῦ ἀντιτίμου τῆς συνδρομῆς.

Ἀπὸ τῆς σήμερον διεκόπη ἡ ἀποστολὴ τοῦ φύλλου πρὸς τοὺς μὴ καταβαλόντας τὴν συνδρομὴν τῶν.

Τὰ χειρόγραφα δὲν ἐπιστρέφονται, δεόν δὲ νὰ ἦεν εὐανάγνωστα καὶ γεγραμμένα ἐπὶ τῆς μιᾶς μόνον ὀφθαλμοῦ χαρτοῦ.

Παρακαλοῦνται οἱ ἀποστέλλοντες ἐμβάσματα διὰ ταχυδρομ. ἐπιταγῆς νὰ ἀναγράφουν ὀπισθεν αὐτῆς τὸν σκοπὸν τῆς ἀποστολῆς καὶ νὰ τὰ ἀπευθύνουν πρὸς τὸν Διαχειριστὴν τοῦ περιοδικοῦ «Ἐκκλησία» Φιλοθέης 19.

Αἰδ. Παπαδόπουλον Ἐλευθέριον Γέλια Δέσφου ἡ διευθύνσις σας ἐτροποποιήθη καὶ πιστεύομεν ὅτι μέσον Μανδαμάδου θὰ λαμβάνετε τὸ φύλλον ἄνευ καθυστερήσεως.— Ἀθαν. Παπαθεοδωρόπουλον Ζήρια Πατρῶν ἡ ἀποστολὴ τοῦ φύλλου κατὰ τὴν παράκλησίν σας συνεχίσειται ἐν ἀναμονῇ τακτοποιήσεως τῆς συνδρομῆς σας.

Πᾶσα μεταβολὴ διευθύνσεως δεόν νὰ μᾶς ἀνακοινοῦται ἁμέσως, σημειουμένης ἀπαραιτήτως τῆς θέσεως, ἐξ ἧς ἡ μεταθεσίς. Ἄνευ τῆς σημειώσεως ταύτης ἀποβαίνει ἀδύνατος ἡ ἀποστολὴ τοῦ φύλλου εἰς τὴν νῆαν διεύθυνσιν.

= Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α =

ΔΗΜΟΠΡΑΣΙΑΙ

Ἱ. Μητρόπολις Ὑδρας Σπετωῶν καὶ Αἰγίνης

Τὸ ἡγουμενοσυμβούλιον τῆς Ἱερᾶς γυναικείας μονῆς Ἁγίων Ἀναργύρων Ἐρμιόνης διακηρύττει ὅτι ἐκτίθεται εἰς πλειοδοτικὴν δημοπρασίαν πρὸς ἐκποίησιν ἐνεργηθῆσομένην δι' ἐνσφραγίστων προσφορῶν ἢ εἰς θέσιν «Ἁγιος Ἀνδρέας» περιφέρειας Κοινοῦτος Ἐρμιόνης ἄμπελος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίων Ἀναργύρων Ἐρμιόνης μετὰ τοῦ ὑπερθεν αὐτῆς κειμένου οἰκίσκου καὶ ληνοῦ, ἐκτάσεως τριάκοντα ἐπτὰ (37) περίπου στρεμμάτων, βάσει τῶν ὄρων τῆς ὑπ' ἀριθ. 52)1947 διακηρύξεως τοῦ ἡγουμενοσυμβουλίου τῆς ἀνωτέρω Ἱερᾶς Μονῆς καὶ συγγραφῆς ὑποχρεώσεων.

Ἡ δημοπρασία ἐνεργηθήσεται ἐν Ἐρμιόνη καὶ εἰς τὸν συνήθη τόπον τῶν δημοπρασιῶν τὴν 25ην Μαΐου ἐ. ἔ. ἡμέραν Κυριακὴν καὶ ὥραν 10-12 π.μ. ἐνώπιον τοῦ ἡγουμενοσυμβουλίου τῆς Μονῆς.

Τῆς συγγραφῆς ὑποχρεώσεων καὶ λοιπῶν ὄρων δύναται νὰ λάβωσι γνῶσιν οἱ ἐνδιαφερόμενοι παρὰ τῷ Γραφεῖῳ τῆς Μονῆς καὶ τῷ Γραφεῖῳ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ὑδρας, Σπετωῶν καὶ Αἰγίνης.

Ἐν Ἱερᾷ Μονῇ Ἁγ. Ἀναργύρων Ἐρμιόνης, τῇ 30ῇ Ἀπριλίου 1947.

Τὸ ἡγουμενοσυμβούλιον
Θέκλα Καμποπούλου ἡγουμένη
Ἐὐφημία Δάλα Σύμβουλος
Εὐπραξία Φωτεινάκη Σύμβουλος

ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΙΣ ΕΚΛΟΓΗΣ ΙΕΡΕΩΝ

Ἱ. Μητρόπολις Σύρου κλπ.

Προκειμένου νὰ ἀνακηρύξωμεν ὑποψηφίους διὰ τὴν πλήρωσιν τῶν κενῶν ὀργανικῶν θέσεων ἐφημερίων, 1) τοῦ ἐν Κύθνῳ ἱ. γ. Ἁγίας Τριάδος καὶ 2) τοῦ ἐν Δρυσπίδι Κύθνου ἱ. γ. Ἁγίων Ἀποστόλων, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων καὶ τῶν κειμένων νόμων ἀπαιτούμενα προσόντα, ὅπως, ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως, υποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικά διὰ τὰ περαιτέρω. Ἐρμούπολις τῇ 20ῇ Ἀπριλίου 1947.

† Ὁ Σύρου Φιλάρετος

Ἱ. Μητρόπολις Χαλκίδος

Ἐχοντας ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις τοῦ νόμου «περὶ ἱ. γυναικείων καὶ ἐφημερίων, προσκαλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὰς κενὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων. 1) Λίμνης, 2) Ν. Ἀρτάκης, 3) Ἁγίας Ἄννης, 4) Εὐαγγελιστρίας Ἰστιαίας, 5) Αἰδηψοῦ, 6) Καματηριάδων, 7) Γλώσσης Σκοπέλου. Οἱ υποψήφιοι υποχρεοῦνται ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως εἰς τὸ δελτίον «Ἐκκλησία» υποβάλλωσιν ἡμῖν ἐκτὸς τῶν ἡθικῶν καὶ μορφωτικῶν προσόντων καὶ πάντα τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν ἀνακήρυξίν των. Ἐν Χαλκίδι τῇ 25ῃ Ἀπριλίου 1947.

† Ὁ Χαλκίδος Γρηγόριος

Ι. Μητρόπολις Θηβών και Λεβαδείας

Χηρεούσης της θέσεως τακτικού έφημερίου του έν 'Αραχώβη Ιεροῦ ένοριακοῦ ναοῦ «Ὁ Ἅγιος Γεώργιος», καλούμεν κατά τὰς διατάξεις τοῦ νεαροῦ ὑπ' ἀριθ. 540)1945 ἀναγκ. νόμου «περὶ Ἐκκλησιαστικῆς Ἐκπαίδευσέως» τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ καταλάβωσι τὴν θέσιν ταύτην, ὅπως ὑποβάλωσιν ἡμῖν ἐντός μηνὸς ἀπὸ σήμερον τὰ κατὰ τὸ ἄρθρον 48 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2200)1940 νόμου «περὶ ἱερῶν ναῶν καὶ έφημερίων» ὀριζόμενα πιστοποιητικά, ἵνα προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν τῶν ὑποψηφίων. Ἐν Λεβαδείᾳ τῆ 3 Μαΐου 1947.

† Ὁ Θηβῶν καὶ Λεβαδείας Πολύκαρπος

Ι. Μητρόπολις Ἄρτης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰ ἄρθρα 46 καὶ 47 τοῦ ἀ. ν. 2200)1940 «περὶ ἱερῶν ναῶν καὶ έφημερίων», καλούμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου ὀριζόμενα προσόντα ὅπως ἐντός μηνὸς ἀπὸ σήμερον ὑποβάλωσιν εἰς τὴν ἱερὰν Μητρόπολιν Ἄρτης τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου ὀριζόμενα πιστοποιητικά πρὸς κατάληψιν τῶν χηρεουσῶν θέσεων έφημερίων: 1) ἁγίου Γεωργίου-Πέτρα, 2) ἁγίου Γεωργίου-Μαρκινιάδος, 3) Γεννήσεως Θεοτόκου-Πηγῶν, 4) ἁγίας Παρασκευῆς-Πραμάντων (δύο θέσεις). Ἐν Ἀθήναις τῆ 2α Μαΐου 1947.

† Ὁ Ἄρτης Σπυρίδων

Ι. Μητρόπολις Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς σχετικὰς διατάξεις τοῦ «περὶ ἱερῶν ναῶν καὶ έφημερίων» νόμου, καλούμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ἵνα καταλάβωσι τὴν κενὴν θέσιν έφημερίου τοῦ έν Μήλεσι Ιεροῦ ναοῦ τῶν Ταξιαρχῶν, ὅπως ἐντός μηνὸς ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ ὡς ἄνω νόμου ὀριζόμενα δικαιολογητικά. Ἐν Κηφισίᾳ τῆ 3ῃ Μαΐου 1947.

† Ὁ Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος Ἰάκωβος

Ι. Μητρόπολις Σισανίου καὶ Σιατίστης

Προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς ἀνάδειξιν ὑποψηφίων πρὸς ἐκλογὴν έφημερίων εἰς τὰς κενὰς θέσεις τῶν ἱερῶν ναῶν Εἰσοδίων Θεοτόκου Μελιδονίου, ἁγίου Γεωργίου Κυπαρισσίου, ἁγίου Γεωργίου Γέρμαν, καλούμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν ἱερῶν κανόνων καὶ τῶν κειμένων νόμων ὀριζόμενα προσόντα ὅπως ἐντός μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικά. Ἐν Σιατίστῃ τῆ 25 Ἀπριλίου 1947.

† Ὁ Σισανίου καὶ Σιατίστης Ἰάκωβος

Ι. Μητρόπολις Ναυπακτίας καὶ Εὔρυτανίας

Προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς ἀνάδειξιν ὑποψηφίων πρὸς ἐκλογὴν έφημερίου τοῦ ένοριακοῦ Ιεροῦ ναοῦ «Γέννησις τῆς Θεοτόκου» Φειδακίων-Εὔρυτανίας καλούμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν κενὴν θέσιν τακτικού έφημερίου ὅπως ἐντός ἐνός μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου ὀριζόμενα πιστοποιητικά, προκειμένου νὰ ἀνακηρύξωμεν αὐτοὺς ὑποψηφίους έφημερίου τοῦ έν λόγω ένοριακοῦ Ιεροῦ ναοῦ. Ἐν Ναυπάκτῳ τῆ 1 Μαΐου 1947.

† Ὁ Ναυπακτίας καὶ Εὔρυτανίας Χριστοφόρος

Ι. Μητρόπολις Μαντινείας καὶ Κυνουρίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς σχετικὰς διατάξεις τοῦ περὶ ἱ. ναῶν καὶ έφημερίων Νόμου, καλούμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα ἵνα καταλάβωσι τὴν κενὴν θέσιν τοῦ έφημερίου τῆς ένορίας ἁγ. Γεωργίου Λιθοβουνίων ὅπως ἐντός μηνὸς ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ ὡς ἄνω νόμου ὀριζόμενα προσόντα. Ἐν Τριπόλει τῆ 5 Μῖου 1947.

† Ὁ Μαντινείας καὶ Κυνουρίας Προκόπιος

Ι. Μητρόπολις Ἡλείας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 46, 47 καὶ 48 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2200)1940 ἀναγκ. νόμου «περὶ ἱερῶν ναῶν καὶ έφημερίων» καὶ προκειμένου νὰ προβῶ-

μεν εἰς τὴν πληρῶσιν τῆς κενῆς έφημεριακῆς θέσεως τοῦ Ιεροῦ ναοῦ ἁγίων Θεοδώρων Ζερού, καλούμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου ὀριζόμενα προσόντα πρὸς κατάληψιν τῆς ὡς ἄνω θέσεως ὅπως ἐντός μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ παρόντος ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ δικαιολογητικά τῶν, προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν αὐτῶν ὡς ὑποψηφίων. Ἐν Πύργῳ τῆ 7 Μαΐου 1947.

† Ὁ Ἡλείας Γερμανός

ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΙΣ ΔΙΑ ΤΑ ΤΟΠΙΚΑ Τ.Α.Κ.Ε.

Ἡ εἰσπράξις τῶν συνδρομῶν τῶν ἱ. ναῶν ὑπὲρ τοῦ περιοδικοῦ «Ἐκκλησία» ἐνεργεῖται κατὰ τὸν Νόμον 2200)40 ὑπὸ τῶν κατὰ τόπους ΤΑΚΕ οὐχὶ δι' ἰδιαιτέρων διπλοτύπων τοῦ περιοδικοῦ τούτου, ἀλλὰ δι' ἐκείνων διὰ τῶν ὁποίων εἰσπράττονται οἱ πόροι τοῦ ΤΑΚΕ.

Αἱ εἰσπράξεις αὐταὶ ἐκ συνδρομῶν πρέπει νὰ μεταφέρονται εἰς εἰδικὴν στήλην τῶν μηνιαίων Καταστάσεων εἰσπράξεων τῶν Τοπικῶν ΤΑΚΕ τῶν ὑποβαλλομένων εἰς τὸ Κεντρικὸν (ΤΑΚΕ), ὁπόθεν θὰ ἀποδίδονται εἰς τὸ Περιοδικόν.

(Ἐκ τῆς Διευθύνσεως τοῦ ΤΑΚΕ)

ΔΙΑ ΤΑ ΕΚΚΛΗΣ. ΣΥΜΒΟΥΛΙΑ ΤΩΝ ΜΑΘΩ ΤΩΝ ΕΠΑΡΧΙΩΝ

Συντελεσθέντος τοῦ καθορισμοῦ τῶν συνδρομῶν τῶν ἱερῶν ναῶν τῶν ἐπαρχιῶν, παρακαλοῦνται θερμῶς τὰ Ἐκκλησιαστικά Συμβούλια αὐτῶν ὅπως, συνεννοούμενα μετὰ τῶν Μητροπολιτικῶν Γραφείων, ἀπεύσωσι τὸ ταχύτερον νὰ καταβάλωσιν αὐτὰς εἰς τὰ Τοπικά ΤΑΚΕ.

ΔΙΑ ΤΑ ΕΚΚΛΗΣ. ΣΥΜΒΟΥΛΙΑ ΤΗΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ

Παρακαλοῦνται τὰ Ἐκκλησιαστικά Συμβούλια τῶν ναῶν Ἀθηνῶν, Πειραιῶς καὶ Περιχώρων, ὅπως καταθέσωσιν εἰς τὸ ΤΑΚΕ τὴν συνδρομὴν τῶν ὑπὲρ τοῦ περιοδικοῦ «Ἐκκλησία», ὡς εἰδοποιήθησαν παρὰ τῆς Ἱεράς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

Ἰδιωτῶν	Δρχ.	12.000
Φοιτητῶν καὶ σπουδαστῶν Ἱερατικῶν		
Σχολῶν		6.000
Ἐξωτερικοῦ	Δολλ.	6
Τιμὴ ἐκάστου φύλλου	Δρχ.	1.000
Προκηρύξεις ἐκλογῆς ἱερῶν:		
1) διὰ μόνην θέσιν		5.000
2) διὰ πλείονας τῆς μᾶς έν τῇ αὐτῇ		
Προκηρύξει ἐκάστη πρὸς δραχμὰς		3.000
Οὐδέμια Προκηρύξεις θὰ δημοσιεύεται μὴ συνδουρομένη ὑπὸ τοῦ ἀντιτίμου αὐτῆς.		
Αἱ συνδρομαὶ προκαταβάλλονται.		

“ΕΚΚΛΗΣΙΑ,”

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΠΟΠΤΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑ

† Ὁ Ἀθηνῶν ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

† Ὁ Ὑδρας-Σπετσῶν-Αἰγίνης ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

† Ὁ Ἐδέσσης-Πέλλης ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου, Ἀκαδημαϊκός

ΣΥΝΤΑΚΤΗΣ

ΑΝΔΡΕΑΣ ΦΥΤΡΑΚΗΣ

Υφηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Π. Σ. ΜΑΝΩΛΕΣΗΣ

Ἐν Ἀθήναις τόπος «Φοίνικος», Λεωνόπου 4